

دولت عثمانیه و اوروپا

۲

بوقتخامه شویله باشلار :

«مفاخرالفضاة والحكام ، معادن الفضل والكلام ،
الخصیون بمزید عنایة الملك العلام ، ممالك محروسهم
قاضیلری زیدت فضائلهم»
طمطراق افاده دن تجرید اولونورسه خلاصه
الحلاصه پادشاهك مختلف سائخاقلا ده كي مأمورلری ،
«توفیع رفیع هابون ویرلیغ بلیغ بشارت مشجون
واصل اولیجق معلوم اوله كه .»

بومقدمه دن سو كره پادشاه شویله جه ایضاحانه
گیریشیر :

اولا الله ذات خلافت سہامی لایق سلطنت
قیلدی ایچون : « انا جعلناك خليفة في الأرض » بنده عمری
جهاده وقف ایلدیم ، اكا بناء ایچن سنه كیاه موجدین وغزاة
مؤمنین وز سرور و زواج له بکیر بکیر و امر او عموم بیام نصرت
بناهمله دارالکفر قسطنطنیه اوزرینه واریلوب محاصره
و محاربه به مشغول ایکن انکروس قرالی دینلن ملامون
تکفور بی شعور مقهور ایله بیژانس ایمبراطوری
متفق اولمیلن بی تخاشی نیکیولی حصاری اوزرینه مجرم ایلدوب»
اهل اسلامه ضرر ویردی ، درحال خواص

امرادن « شیریشة و غا » ، « نریمان نزم هیجا » ،
اورونوس بکی کوندریم ، بنده دولت بریمین ،
سعادت بریساز بایراقریمی آچدم ، عسکرلریمی
آدم ، اوسمته واردم . طرفینک وضعیت قلعه
محافظی طوغان آغا قولمدن آکلاشیلدی . نه
لازمسه حاضر لاندی ، ۷۹۸ صفر الحیرینک اون
برنجی کونی ایدی ، صفلر باغلاندی ، « قاتلوا
المشرکین كافةً » امر جلیلمنه امتثال اولوندی .

« دشمنه کوز آچدیرم ابوب کوزدن باشلرینه افسر ،
قاندن لمان مغفر کیوروب بدنلری زره دن ، کلهری
کردنن دوروم هجور قیلوب و آلتان باشلری سمسند
سعادتیمه ایریشدروب سرعی وهرمند اولدیلر »

صاغ قولده اوغلم سلیمان شاه ایله وزیر اعظم
علی پاشا وسائرہ ... وصول قولده دیکر اوغلم
مصطفی ایله آناتولی بکلر بکی دعیر طاش پاشا
وسائرہ .. حرب ایستدیلر ، صاحب لره قادر
چار پیدیلیر ، عسکرلریمز دشمنه بر برینه کیریشدیلر ،
نهایت مظفر اولدق .

« قرال بدفعال بقية السیولة فراری اختیار ایلدوب
ولشکر جرام طونه سربینه دك قووب و قیروب خلاص
ارلانلرک دخی مجروح و منکوب متفرق ایله بوب نهرک
اوتنه جابه قرالیله ایچن قورنولوب باعدالی کوه صحرا ده
مستملک و خاکسار و معتول وزخ خوار اولدیلر .
- الحمد لله الذی هدانا لهذا - دیبه دستکیر اولانلرینه
دخی امان و رله بوب مستحق عذاب اولدیلری ایچون
بر درر تیغ آبدار ایله - الی جهنم و بئس القرار - ارسال
اولوندی .

ایشته بوکیجه بویله صباح اولدی . بو هزیعی
متعاقباً بیژانس ایمبراطوری قورقوبه . تلاشه
دوشر ، سفیرلر کوندریر ، اورلرله برابر اولمادیغی
کوسترمک ایستر ، فقط بیلیدیریم بازید اوغلی
سلیمان ششاهه کوندریدیکی فرمانده شویله
امر ایلر :

« انکروس منحوسک قرال بد فعالی مکسور
و منضمه اهلانله حلاله تکفیر و قهر و اقبال کوندریب

اون دردنچی عصر میلادینک ، سکزنچی
عصر مجرینک صوکلرنده شرق ایله غربک
مناسبتلرینه دائر بر فکر صحیح ایدینک ایچون
ایچن درسمزده مختصر آذکر ایستدیکمز (نیکیولی)
محاربه سنک کرک صورت جریانی ، کرک سبیلرینی ،
نتیجه لرینی واضح و موثوق بر طرزده عرض
ایله مک ایسترز .

بیلیدیریم بازید خانک روم ایلیده کی فتوحاتی
اولری (انکروس) دیدیکمز (هونقاریا) ،
ماجاریستان قرالی تلاشه دوشورمشدی ، قرال
بولتاش ایله سفیرلر کوندریر ، عثمانلی پادشاه دن
نه صلاحیتله بولغارستانی استیلا ایله دیکنی صوردریر ،
بو سؤاله او قوجه بیلیدیریم عادتاً محقرانه برسکوت
ایله مقابله ایدر ، سفیرلره بالکنز مقلوبلردن
عنایتم حرب اوله رق آلدینی یایلری و او قلری
کوسترمکله کتفا ایلر ، ایشته بوجواب صامتدرکه
او محاربه به وسیله اولور .

ماجاری قرالی عثمانلی خاقانه مقاومت ایده جک
قادر قوی دکلدی ، خریستیان حکمدارلردن
استعانه لده بولوندی . افلاق حاکمیه عقد اتفاق
ایله دی ، فرانسه قرالی آنتنچی (شارل) ده اوکا
(بورغونیا) دو قه سنک اوغلی کنج قونت
(نه وهر) ک امری آلتنده الک آزی آتی بیک
کشیک بر قوت کوندردی ، ایشته بوقوتندرکه
بالآخره تاریخنده (قورقو بیلمز ژان) لقبیه
شهرت قازاندی ، ماجارار دوسنده کرک باویره ایلردن
و آوستریالیلردن ، کرک قدس شریفک سن زان
فارسلردن داهار جوق هیئت معاونلر واردی .

بوغنائک مختلف صفحه لری ، خریستیانلرک
صورت مغلوبیتلری تاریخلر ده اطرافیه مسطوردر .
شمعی حقوق دول ، تمدن و نمالی قابوللری ،
قاعده لری موجود ایکن بیله محاربه لره نه وحشیانه
جریان ایستدیک کوزیمزک اوکننده در ، او قرون
وسطی نالمنده البته بو وحشت داهار زیاده
اوله جقدی و اولدی ، بو وحشتلردن بحث ایتمک
حاجت بوق ، آنجق بو (نیکیولی) ملحه سنک
سلطنت عثمانیه یی آروویه طامتق ایچون تأثیر
آز اولمادی ، چونکه اوفرالسز قوتی قورقو
بیمر ژان ایله فرانسیز اصیلزاده لرندن بر جوعی
بورکارک الله اسیر دوشه شلردی . بیلیدیریم
بازید بو نماز اسیرلره ، فوق المأمول عفو و صفح
ایله معامله ابتدی ، مرتبه احتشامی کوسترمک
ایچون بر شاهین آوی بیله حاضر لاتدردی ..
فی الحقیقه حربیغلر بو منظره به حیران اولدیلر :

اونه دیدبه ، او نه دارات ایدی ایبر ، پارس
دیدکلری بر نوع قاپلانلرک بویونلرنده الماس
کردناکلر ! نازیلرک آرقه لرنده اطلس دیبار ا
او توژیتر که معدن ترک ایدن آلتی سک مقدارنده

شمدی حقوق دول ، تمدن و تعالی قانونری ،
 قاعده لری موجود ایکن بیله محاربه لرنه و حشیانه
 جریان ایستیکی کوزیمزك اوکنده در ، او قرون
 وسطی نلمننده البته بو وحشت داهما زیاده
 اوله جقدی واولدی ، بو وحشتلردن بحث ایتمک
 حاجت یوق ، آنجق بو (نیکیولی) ملحه سنک
 سلطنت عثمانیه نی آوروپا به طامق ایچون تأثیری
 آز اولمادی ، چونکه او فرانسز قوتی قورقو
 بیمر ژان ایله فرانسز اصیلزاده لردن برچوعی
 نورکازک الله اسپر دوشمه شلردی . بیلدیریم
 بازید بو نماز اسپر لره ، فوق المأمول عفو و صفح
 ایله معامله ابتدی . مرتبه احتشامنی کوسترمک
 ایچون بر شاهین آوی بیله حاضر لاندردی ..
 فی الحقیقه حریفلر بو منظره به حیران اولدیلر :
 اونه دبدبه ، اونه دارات ایدی ابر ، پارس
 دیدکلری بر نوع قاپلانلرک بو یونلرنده الماس
 کردنلرک ا تازی لرنک آرقه لرند اطلس دیبار ا
 اوتوزیش کومه دن ترکیب ایدن آلتی بیک مقدارنده
 سکیانلر ا اولرک آرالرنده صیره ایله صاصو نیچیلر ،
 زغر جیلر ، طور ناچیلر ، شاهینجیلر ، چاقیر جیلر ،
 یعنی آتماجه جیلر ا پادشاهلر بالآخره بو آو
 ا کانه لری بر اقدیلر ، فقط یکی جری او جانجی
 الفا اولونجه به قادر او عزوانلر ، حتی بعضاً
 او مأموریتلر قالدی .
 بازید بو قادر تلطف لرنده اکتفا اتمدی ،
 او اسپر لری اطلاق ایله دی ، حتی ایلرکن
 قورقو بیلمز ژانه کمال غم و رایله شو سوزلری
 بیله سوله دی :
 « سکا حریتی بخش ایدیورم ، لکن تورکله
 قارشى سلاح قوللامق ایچون ایتدیك یمینه اعاده
 ایلورم ، چونکه خریستانلنک وار قوتلرنی علمیده
 استعمال ایدرکن بو وسایه ده بکا بکیدن یکی به
 مظفر تیلر حاضر لایمده ندرکه ا کز یاده انشراحه خدمت
 ایتن اولورسکنز . »
 ایشته (نیکیولی) ده خریستانلنک بویله چه
 مادی و معنوی قولنی ، قانادنی قیردقن صوکره درکه
 بازید خان ماجارستانه ، یعنی انکر و سه دوعری
 ایله ریله دی ، متعدد حصارلری ضبط ایتدی ،
 اولاحلری اقیاد آلتنه آلدی ، نهایت (بیزانس)
 ایبراطوری (ژان باله تولوغ) ی عثمانلی حکومتنه
 سنوی مین بر جزیه و برمهک ، استانبولده بر جامع ،
 بر محکمه انشاسیله اولنره بر امام ، بر قاضی اتمین
 ایدلسنه مانت قیلماغه مجبور ایله دی ..
 بر کره تصور بو یورلسین ، کرک او اسپر لرنک
 چککلکری و کوردکلری ، کرک بر برنی ولی ایدن
 بو فتوحات غریبه او دورده ناصل تأثیر ایدرو عکس
 ایلردی ، عثمانلی ، تورک ناملرنی او نظر لرنده
 نه درجه بو یولتیردی ، یالکنز بو یوتکم دکل ،
 قورقونج و مهیب برشکده صوقاردی .
 بازید اولک خریستانلنق عالمی نه صورته
 تصور و تصور ایتدیکنی ، عمومته خریستانلره
 نه نظره باقدیغنی ، ناصل معامله ایله دیکنی آکلامق
 ایچون (نیکیولی) مظفر بقنی ممالک محروسه سنه
 نه طرزده بیلدیردیکنی ، یعنی بو ظفر ایچون
 یازدیغنی او معروف فتحنامه بی بر لحظه نظر امانه
 آلتق کافیدر .

مصطفی ایله اناطولی بلدیغی مدعی ماس پاشا
 و سائره .. حرب ایتدیلر ، صباحلره قادر
 چار پشدیلر ، عسکرلریمز دشمنله بر رینه کز پشدیلر ،
 نهایت مظفر اولدق .
 « قرال بد فعال قیة السیوفه فراری اختیار ایدوب
 ولشکر جرام طونه نهنه دک قووب و قیروب خلاص
 اولرک دخی مجروح و منکوب متفرق ایله یوب نهرک
 اونه جانیه قرالیله یکن قورنوب باعداسی کوه و صحراده
 مستحک و خاکسار و مقتول وزخ خوار اولدیلر .
 - الحمد لله الذی هدانا لهذا - دینه دستگیر اولانلرینه
 دخی امان و برله یوب مستحق عذاب اولدیلر ایچون
 بر در بر بیخ آبدار ایله - الیهم وبأس القران - ارسال
 اولدیدی .
 ایشته بو کیچه بویله صباح اولدی . بو هریمعی
 متعاقباً بیزانس ایبراطوری قورقوبه ، تلاشه
 دوشر ، سفیر لرنکوندریر ، او بر لریله برابر اولمادیغنی
 کوسترمک ایستر ، فقط بیلدیریم بازید اوغلی
 سلیمان شاهه کوندردیکی فرمانده شویله
 امر ایلر :
 « انکروس منحوسک قرال بد فعالی مکسور
 و منزه اواغله حالاً تکفور متهور ایلیچیلر کوندروب
 اوباهلق ایله سرینجه غضنفر قورمدن امان ایسته دکمه
 خیله و خدمتسته مقید اولما یوب ایلیچیلرین دارالامان
 بروسده حبس ایتدیروب و لازم اولان سفائن غزا
 و مهمات سفر مهیا قیلنوب انشاء الله تعالی اشبو ماه
 جادی کسانیه ک اوائلنده توجه هایوم مقرر اولغین
 سن دخی لالاک و جمیع لشکرکه میخالیج اوواسنده
 اردوی هایومنه ملحق اولغیچون »
 تازیخیمزک بوتون غامضلرینه بحق آکا
 اولق ایسته یلر بو و شقه لری بویله حرفی حرفنه
 تدقیق ایتیلدیلر . آنجاق بوسایه ده خریستانلنق
 ایله عالم اسلامک ، عمومته شرق و غربک
 اودور لرنه کی مناسبلری اطرافیه آکلاشیلر .
 او پادشاهلریمز ، وزیر لیمز ، حتی بوتون رچانز
 ایچون ، ایشته کورولیمورمی ، کاه دیار کفر ،
 کاه دارالحرب دیدکلری اوروپا بر جمهوریته عمانی
 ایدی ، ماجارستانک اولسون ، فرانسه نک ،
 انکلتره نک ، اسپانیانک اولسون قرالری هپ بر ،
 هپ کفازدن ایدیلر .
 اوروپا ایچون ده عثمانلیق عالمی اویله مهم
 ایدی ، ایکی جهان بر برندن برسدله آیرلشدی ،
 شرقک روملری یالکنز تورکلره زمان زمان
 تماس ایدیورلردی ، ایتدیگجه اهتدا و اوناره
 التتحاق ایلدورلردی ، یسه اوسد ، او آیرلیق
 باقی قالیوردی .
 بو جوش و خروش فتوحات ایچنده عثمانلیلنک
 مطمح نظری قسطنطنیه ایدی ، دین ، عننه ،
 منفعت ، سیاست ، غرب و شرقک وضعیت
 و مناسبت متقابلهلری « هپ عثمانلیلری بو فتح
 مبینه سوق ایلیوردی ، فی الحقیقه آناتولی به ،
 روم ایلی به اویله عظمتله ، مهاسله یا بلدقن
 صوکره سلطنت عثمانیه ایچون (بیزانس) ک
 مقرر حکومتنه کوز دیکمه مک محال ایدی .
 (نیکیولی) مظفر یلندن ، اوروپا به ، غربه
 قارشى او غلبه دن صوکره بیلدیریم بازید ایچون
 دولتی او اوج اقباله ایدریمک زمانی بوسجوتون
 کلشدی . اویله بر عزم دلیرانه او بویوک ایشک
 عهده سندن کلیردی ، ایچون کله دی ، معلومدر .
 علی کمال

دولت عثمانیه و اوروپا

۳

هرایکی جهندن درین بر خود پرستی ، فکر آ بر محدودیت کوستلدی .

مع مافیہ حضرت فاتح بالکیز استانبولی ضبط ایتمکله قالمادی ، فتوحاتی صربستانه ، بوسنه وهرسکه ، یونانستانه ، افلاقه ، قریه ، هر طرفه یایدی ، اورویایی تلاشه دوشوردی .

تورکرک بو موقعتیلرله ، مظفر بتلریله شرق ایله غربک ، اسلام ایله خریستیانلک آراسنده کی او ازیلی ضدیت بوسبوتون تحققی ایستدی ، آزمالمادی ، آرتدی . اولیایا ، دولت عثمانیه ایچون امل نه ایدی؟ جهاد فی سبیل الله ، یعنی اورویایه ، او دارالحربه دائمی بر خصومت دکلی ایدی؟ قرآن کریمده : قاتلوا الذین لا يؤمنون . . . بو یورولمورمیدی؟ حدیث شریفده : دهن اغبرت قدماه فی سبیل الله . . . واقع اولمادی؟

شرف اسلام ایله مشرف اولمش بوتون دیگر قوملر کی تورکرکرده بو قدسی امرلرله عامل ، همده بیکی فورانه باشلامش . صاف ، صحیح بر دمک قوتیه عادتا استقرار ایچنده عامل ایدیلر ، « قاتلوا الذین یلوکنم . . . » امر جلیلی دیلرندن دوشورمز لر دی ، بو مقساله به ، مخصوصه به بر حد ، بر خاتم حکمک او زمان خاطر لره بیله گلزدی ؛ یلدریم :

« فان الحرب والضررب دأبنا ، الجهاد صنعتنا و سرعة الزما فی سبیل الله شریعتنا . . . و حاصل الکلام ان کل اشغالنا وجل احوالنا قتال مع اعداء لدین من الکفره و التمر دین »

دیوردی ، فقط اوندن ایکی عصر صوکره سلطان سلیمان قانونی ده یته اولیه سویلیوردی ، « بزم ابای کرام و اجداد عظامیز نورالله مراقدهم دائما دفع دشمن و فتح ممالک ایچون سفردن خالی اولما یوب بز دخی اولنرک طرفته سالک اولوب هر زمانلر مملکتلر و صوب و حصین قلعه لر فتح ایله یوب کیجه و کوندوز آتمز آلتش و قلیجیز قوشا نلشدر »

بز بویه ایدک ، فقط یته او عصر لرده غریبلرک بزم قارشی حسیات تعصی داهام متدلی ایدی ، او زمانلر مسلمانلر خریستیاندن آیرمق ، کلیاً آیرمق آوروپا لیرجه بدستوز ، بز قانون ایدی . بایلر اهل اسلام ایله محاربه دن مانعده هر نورلو ، حتی تجاری مناسبتلری بیله منع ایدیلوردی ، دین محمدی به علی الاطلاق ، بلا فاصله اعلان خصومت ، حرب ایتمک ایچون

قدس شریف فارس لری کی خصوصی حزب عسکریلر بیله تشکیل ایدلشدی . عسویلرک اک و متدلری بیله مسلمانلره کافر نظر یله ، دائماً حرب آچلمستی توصیه و ترویج ایدیلوردی . حتی یته خریستیانلرجه بوله دین دشمنلرله

مجادله ده اصلاح حقوق دول قاعده لر یته رعایت ایتمک ، بر قومی اساسندن محوه وارمق کی شدتلر مباح ، مشروع صایلیوردی . ذاتا « خبر صحیح » ک استانبول فتحیته داتر ایضاحات و بررکن یازدی

تا ایلک خاقانز دن اعتبار آ استان اول عثمانیلرک . طرح نظری ایدی ، عثمان خانه عقب اولونان و :

عثمان ، ارطغرل اوغایسک
حکک یاوز قوالیسک
دیبه باشلایان معروف نظمه :

استانبولی آل کلزار یاپ

دینه شدی ، بوشمر لفظاً او بدورمه اوله بیایر ، فقط فکر آ طوغری ایدی ، او تورک خاقانی اوله دوشو نیوردی ، ذاتاً حدیث شریفده بو فتح مبین مسلمانلره تبشیر بو یورولما مشیدی ؟ عثمانلی پادشاهلری ایچون بو شرفه نصب امل ایتمک قابلیدی ؟ رمق قالمشدی ، ییلدریم یازید بو موقعتیه مظهر اولیوردی . آنحیاق نامق کالک دیدیکی کی تیمور سبیر صاعقه کی یوانه چیقمشدی ، فاصله سلطنت اولدی ، چلی سلطان محمد ایله مراد ثانیک زمان سلطنتلرنده باشقه غائلر ظهور ایستدی ، بو امنیه طبیعتیه تأخر ایله دی ، وقتا که محمد خان ثانی سبیر سلطنته ایکنجی دفعه جالس اولدی ، باشجه کنج ، باشجه دینج ، فاضل ، متفکر بر پادشاه ایدی . ناچینک دیدیکی کی

ملک موروثم نه در ؟ دنیا دکل کافی بکا

کی خیالی دوشونجه لر دن اوزاق ایدی ، آما تا قابلیتیه قدار واردینی ، دایاندینی (بیژانس) پای تختی ضبط ایتمک ، سلطنت عثمانیه ای او « ملکه بلاد » ه قورمق ایستدی و ایستهدیکنده ایردی ، چونکه زهین و زمان تورکر ایچون یک مساعد ایدی ، فی الحقیقه داهای بر بوجوق عصر اولی ، عثمانیلرک ابتدای ظهورنده بیا اون برنجی (به نوا) فرانسه تک باش راهب لر یته کوندردیکی بر یسانامده : « الله کوسترمه سین ، شاید تورکر اوروپا ده رلشه جک اولور لسه خریستیانلر ایچون نه ذات ا ، دیبه باغیر یوردی اما ایش ایشدن کچمشدی ، یوقاریده عرض ایتمکمز سبیلره مبنی آرایه درین بر منافرت کبرمشدی ، آرتق نه لایتلر تورکرکه قارشی روملری مدافسه ایتمک ، نه ده روملر تورکرک هجومتدن لایتلرک یار دیمیله قورتولمق قایغوسنده ایدیلر .

(شلومبرژه) کی اک صوک مورخ لرک اک صریح وثیقهلرله اثبات ایله دکاری وجه ایله محمد خان ثانی اوله مکملآ ، خارق العاده طویلرله مجهز بر صورتده محاصره ایله دیک استانبولی باشیجه مدافعه ایدن امپراطور قسطنطین دراغا ایدی ، حق الانصاف مدافعه ده محاصره کی مردانه ایدی ، فقط بر فرنگ مورخنک قولنجه : « نهایت سلطان محمد بر چاره به مراجعت ایله دی که عزم دلیرانه ک بودرجه سنه قوه محلیه بیله مبهوت اولور ، اودورک مورخ لری طرفندن متفقاً تصدیق ایلمه مش

طهورنده بیا اون برنجی (به نوا) فرانسه بك
باش راهبرينه كوندردیكي بریسانامهده : «الله
كوسترمه سین ، شادیتوركلر اورویاده برلشهك
اولورسه خریستیاناق ایچون نه ذات ا» دینه
باغیربیوردی اما ایش ایشدن چكمشدی ، یوقاریده
عرض ایندیكمز سبیلره مبنی آرایه درین بر
منافرت کیرمشدی ، آرتق نه لاینلر توركلره
قارشى روملری مدافعه ایتمك ، نهده روملر
توركلرك همچومندن لاینلرك یاردمیله قورتولق
قایغوسنده ایدیلر .

(شلومبرژه) کی اك صوك مورخلرك اك
صریح وبقه لرله اثبات ایله دكلاری وجه ایله
محمد خان ثانی اویله مکمللا ، خارق العاده طویلرله
مجهز برصورتده محاصره ایله دیکی استانبولی
باشلیجه مدافعه ایدن امپراطور قسطنطین دراغا
ایدی ، حق الانصاف مدافعهده محاصره کی
مردانه ایدی ، فقط برفرنك مورخنك قولنجه :
« نهایت سلطان محمد برچاره به مراجعت ایله دی که
عزم دلیرانهك بودرجه سنه قوه محمله بیله مپوت اولور ،
اودورك مورخلری طرفندن متفقاً تصدیق ایله مش
اولسه بیدی ، بویله بروقمه بی حکایه به جسارت اولونه مازی .»
بو وقعه نه در ؟ ناصل او قوجه پادشاه
کلیرنی قیزاقلرله شمیدیك بك اوغلنك اوستندن
خلیجه صوقدی بیلیرز . مع مافیة روم ولاتین
منافرتی حسبیله ، امپراطورك حزبی استننا
ایدیانهجه بوتون استانبول اهالیسی وار قوتلریله
شهرلری مدافعه ایتمه دیلر .

استانبولك فتحی - ۱۴۵۳ = ۸۵۷ - بر
مبدأ تاریخ اولدی ، اوتهدن بری قرون جدیدی
بوناریخندن باشلانیرلر ، فقط زمانمزلر بعض
مؤلفلرینه کوره بو مبدأ کیفیدر . بو تاریخی
بو بوک (فره دریق) ك جلوسنه قدار کتیرمك
داها دوغریدر ، (ره نو) به کوره ایسه حقوق
دول نقطه نظرندن قرون جدیده ایچون الك مناسب
مبدأ تاریخ وستفالیا معاهده لریدر : ۱۶۴۸ .
مع مافیة کینی اولسون اولماسین ، ذهنلرده برله شمش ،
تاریخلرده کولشمشدر : قرون اخیره توركلرك
استانبولی ضبط ایتملریله باشلار .

توركلر (بیزانس) . بویله جه کیردیلر .
نه ایچون غرب یعنی بوتون خریستیانلق عالی
استانبولك امدادینه قوشمادی ، فتحنه مانع
اولمادی ، بونسکته بی برچاره داها ایضاح ایتمك ایستیز :
اولا ، اودورده بو خریستیانلق عالی نقاق
ایله ضعه اوغرماشدی ، باشلیجه دره بکلری ،
حاکم ، قرالار بر برینك باشنی یمکدن دینلری
ویا اوزاقلرده کی دینداشلیخی صیانت ایتمك کی
بوکسک اندیشه لره وقت بولامیورلردی .

ثانیاً : اهل صلیب سفرلرندن صوکره
اورویاده شوق دیندارانه کلی صوغومشدی .
حتی بعض برلرده کلی سومشدی ، دین غیرتیله
خاقه بویله بو بوک ایشلر کوردیرمك امکانك
خارجنده ایدی .

ثالثاً : عرض ایندیكمز کی روملره قارشى
لاینلرده بر کین واردی ، روملرده هرب
خریستیانلری ایچون او احتراصی بسلیورلردی .
اونلرده قبول معاونه پك میسک دکلردی ،
حتی اکثرینته عثمانلی حاکمیتی لاین بو بوندروغنه
ترجیح ایدیورلردی . خلاصه (ره نو) ك قولنجه

وصعب وحصین قلمر فتح ایله بوب ایجه اولدوردا
آلتش وقلیجز قوشانلشدر »
بز بویله ایدك ، فقط یسه او عصرلرده
ضربیلیرك بزه قارشى حسیات تعصبی داهامتمدلی
ایدی ، اوزمانلر مسلمان خریستیاندن آییرمق ،
کلیاً آییرمق آوروپالیلرجه بردستوز ، برقاون
ایدی . بیللر اهل اسلام ایله محاربه دن ماعدا
هرتورلو ، حتی تجاری مناسبتلری بیله منع
ایدیورلردی ، دین محمدی به علی الاطلاق ،
بلا فاصله اعلان خصومت ، حرب ایتمك ایچون
قدس شریف فارسلری کی خصوصی حرب
عسکرلر بیله تشکیل ایدلمشدی . عیسویلرك اك
متمدلری بیله مسلمانلره کافر نظر یله ، دائماً
حرب آچلمسنى توصیه وروج ایدیورلردی .
حتی یسه خریستیانلرجه بویله دین دشمنلریله
مجادله ده اصلاح حقوق دول قاعده لرینه رعایت ایتمك ،
برقومی اساسندن محوه وارمق کی شدتله مباح ،
مشروع صایلیوردی . ذاتاً « خبر صحیح » ك
استانبول فتحنه دائر ایضاحات و بریرکن یازدیغی
شوققرده بو طرز محاکم لری تأیید ایله مزمی :

« بویله جبروتقر ایله بر مملکته استیلا وقوعنده
مردوات وملتک اصول جاریه حربیه لرندن اولدیغی وجه
ایله عساکر عثمانیه برخصت و بریلوب اوج کون استانبول
غارت وینما . وجود مسلمان انواع غنائم اغنا اولوندی »
آنحاق ، شرق ایله غربک بر برینه قارشى اصول
جاریه حربیه لرندن اولدیغی وجه ایله ، قیدی قومیق داها
موافق اولوردی ، چونک اوزمان بیله خریستیانلرك
آرالرنده حقوق دول قاعده لری باشقه ایدی .
ایشته بو متقابل حسیات تعصبرکه شرق
ایله غرب آراسنده تحدیث ایدن او ازلی منافرتك
روحنی ، بناء علیه شرق مسئله سنك بنیاتی
تشکیل ایلر . بو ایسه ، کوریورز ، اساس
اعتباریله دیناً اختلافدن متولددر . بونکله برابر
یسه اصلاً دیندرکه زمانك ، احکامك تغییرینه ،
مدنیتمك توسعه رغماً بو دائمی افتراقی کیندجه
ازاله ایلمك شویله دورسون ، ایکی اقلیمك
یکدیگر بیله مناسبتلری ایله برله دیکه عادتاً ، آنحاق
باشقه قایلرده ، باشقه صورتلره آرتیرمشدر .

توركلر فاتح سلطان محمد ایله استانبولی
ضبط ایندیكلری وقت مسلمانلق و خریستیانلق
بر برینه قارشى بو حسیاتنه ، بو احتراصه ایدیلر ،
روملرك برنده توركلر ، توركلرك برنده روملر
اولسه ایدیلر بو فتوحات یسه عین دهشتله ، عین صورته
وقوعه کله چکدی .

خریستیانلره کوره مسلمانلر مرتد دیمك
ایدی ، مرتد لری ایسه دیری دیری یاقق او وقت
بوتون اورویاچه اصول مرعیه دن ایدی . حتی
بو اصولك اجرای احکامی ایچون فرانسده ،
انگلترده ، ایتالیا ، آلمانیا ، خصوصیه
اسپانیاده (انکیزیسیون) دینکاری معروف
ظلم وظلمت محکمه لری تأسیس اولونمشدی .
اون بشنجی عصر میلادیه یعنی توركلرك
بو دور استیلاسنده بو محکمه لرك اك مردودی
اسپانیانکیزیسیونى اون سکر سنه طرفنده
اون بیک بحاربه ای احراق بالنار ایتمشدی ، تکرار
ایدرز : ایشته زاستانبولی آلدیغیز زمان غرب
وشرقك حقیقتلری و حقیقی وضعیتلری ، مرتبه
مدنیتملری ، درجه وحشتلری ا علی کمال

دولت عثمانیه و اوروپا

۴

متعلق نقوش واصنام « سیندی، قیرلیدی. شرقک الک معظم شخصیتی اولقله برابر حضرت فاتح غربک کلاتنده واقف، بالفرض برقاچ لسانه آسنا ایدی، بوسایهده او حقیقت بداییده آکلایور و تقدیر ایدیوردی. واقعه فتحک اوچونجی کونی ایدی، میدانه آیلیدی، شهری باشدن باشه دولاشدی : « غنائم سزک اولسون، مبانی بندر. » دیه عسکرلری فضلہ تخریباندن منع ایلیدی. بو روایت دوغرو اولسه کرکدر، چونکه اویله اولماسه ایدی، استانبول اومبانی مخلده اعتباریله داها چوق خیریا- لامش اولوردی. ذاتاخرستیان مؤخرلریده فاتحک عرفاناً بو تعالیسنی تسلیم ایدرلر، حتی بالآخره یونانستان ضبط ابتدیی زمان « یارنه نون » معبدنی تماشایا ایلرکن فکر بدایهک شوقیله استغراقه کلدیکنی بیله سویلرلر. مع مافیله او بویوک پادشاه بو محیطده بر استئنا تشکیل ایدردی، لجهده قطرده بی آکدیرردی. شرق ایلله غرب آرسنده اختلاف ازلینک بوشکلنی دیکشدرمه ایدی. آثار نفیسه ایچون شرقیلرک قطعه نظری باشقه، غربیلرکی بنه باشقه قالدی. مع الاسف اوبری کال، بریکی زوال ایدی. بویوزدن کیم بیایر فتح استدی کمزیرلرده کی نتیجه خزینه لری، دفینه لری، بدیعهلری المنزله هدر ایلهدک، تقدیر ایتهدک، فقط قیاحت بنمیدی؛ بوقسه طرز تهذیبیزک محیطلمزک، خلاصه شرقز کیمیدی؟ بو وثائق، بو غوامضی بیله مدن وقایع تاریخیه بی محاکمه ایتک، مثلاً تورکرک استانبولی فتح ایتدک لری زمان یادقلرخی حقیقه و حقیقتیله ادراک ایلهدک محالدر، محال دکل، ممکندر. فقط یاقوری قوری به مؤاخذه، یابنه اویله جه تکریم ایتکدر عبارتدرکه اوکاده تاریخی تدقیق وتبع دنیه من.

فاتح سلطان محمد بو استیلای عثمانی به مستقی بر خاصه ویردی که اوده کیتدکه انشراح بولدی. بوکونه قادر تمادی ایلدی. اولاستانبول نا اوزماندن، اعتباراً اسلامک بر مرکزی اولدی. آقی شمس الدین کی، ملا کورانی کی مفاخر اسلام بوقتح مبینک اوکجه ساققلرندن، صوکره ناقد و ناسقلرندن اولدیلر، فتوحاتک اووسعی نسبتنده احکام شریعتی تلقین و او محیطه تطبیق ایلهدیلر. تائیبادساہ فتحندن صوکره روملره مذهجه مساعدکارانه معامله ایلدی. مسلمانلرده، خصوصیه تورکرده بو مساعدات مذهبه بخشی کله جک درسمزده اوزون اوزادی به تشریح ایلهدک ایسترز، اسباب و نتایجی صوکره بیله برک اوزره شیعدیلک جریان وقوعی محالاً عرض ایدیوروز، بومساعددن

عثمانیلره روملرک، شرق ایلله غربک آرالرنده بنه اختلاف دین حسدیه، ادباً، عرفاناً، فکر آده ضدیت، ضدیت اجتهاد وارایدی. بوضدیت کیتدکه آزماغه باشلادی. فقط ابتدادن، حتی یاقین زمانلره قادر وار ایدی. غربیلرک بدایه، مدینه، نفاثه متعلق اثرلر بنه شرقیلرک الک ایلری کلنلری بیله بر نظر بیقیدی ایلله، حتی بعضاً نظر نفرتیله باقیورلردی. بومسئله مهمجه اولدینی ایچون بریارجہ تشریح محتاجدر. افرادک اولدینی کی اقوامکده صفحه تاریخده نامنی الک بوسکلتن، ایدیشدیرن، علمه، ادبه، فنون نفیسه به عائد اثرلدر. بو اثرلر یالکیز اولری ایجاد، ابداع ایدن قومک مالی اولقله قالماز، حسن تاثیرلی منفعتلری جهانه تشمیل ایتدک لری ایچون علی الاطلاق کائناتک ملکی قیاس اولنور. بویله اولدینی ایچون بو خلقک قدری، مرتبه مدنی بویله اثرلره، آبدلریله، قدر شناسلی، درجه تهذیبی ایسه بونوع مخلدانه حرمتیله تحق ایدر.

مثلاً بر محاربهده بر سردار غالب کلک ایچون یاقار، بیقار، آصار، کسر، اودرجه سس جیقاران اولمز. فقط معالیدن، بداییدن بر اثره دو قوتجه بیطر فلر دن بیله شکایتلره معروض قالیر، چونکه او زمان عرض ایتدی کمز کی، آرزوچو عمومه ناند بر ملکه تعرض ایتش اولدی. حرب عمومینک استالرنده آلمانلرک بلجی قساده بوتون یاققلرندن، ییقدقلرندن الک زیاده نه بی مؤاخذه، همده پک آچی مؤاخذه ایتدیلر؛ (لورن) کتبخانه سنک محوئی دکلگی؟ چونکه او آبده عمر فاندنه بوتون متفکرلرک حصه لری واردی. اول و آخر دیار مصره بر حوق فاتحلر کیردیلر، کیردک لری رده آصدیلر، کسدیلر، (بونابارت) بیله اویله یاپدی، بو حرکتلری، او قهر و تدبیر لری عیبیلان اولماز، فقط اسکندریه کتبخانه سنی یاقق تهمتی، حتی بهتان اولدینی خالده بیله. او فاتحلردن بر حضرت عمره بر تورلو عفو اولوناماز، (بیسارق) وقتیه یارسی محاصره ایتدیکی زمان خسته خانلره وارنجبه قادر شهری طوپه طوطدی، طونای امالالفرض (لور) موزسه، (توردام) کلباسانه، حاصلی اویله آبدلره دو قوتمقدن چکندی، چونکه :

بوال چه زمزی لغتله آکار ساق

تاریض ایدیدن قورقدی، مع مافیله حرب عمومیده آلمانلر بوقیده، بوقور قویله اودرجه اهمیت و برمه دیلر، ذکر کیچن (لورن) کتبخانه نهمندن ماعدا (رئس) کلباسانی، ده بر حوق مخلدات بدعه بی آتله بوغدیلر،

مثلاً بر محاربه بر سردار غالب کلاک
ایچون یاقار، بیقار، آصار، کسر، اودرجه
سس چیقاران اولاز. فقط مهالیدن، بداییدن
بر اثره دوقوتجه بیطر فلردن بیله شکایتلره
معروض قالیر، چونکه او زمان عرض
ایندی کمز کبی، آرزوق عمومه ناند برملکه
تعرض ایتمش اولدی، حرب عمومینک ایستلرنده
آلمانلرک بلجیقه ساده بوتون یاقدفلردن،
بیقدفلردن اک زیاده نه بی مواخذنه، همده
پک آچی مواخذنه ایستیلر؟ (لوون) کتبخانه-
سنک محوی دکلگی؟ چونکه او آبده
عرفانده بوتون متفکر لرک حصه لری واردی.
اول و آخر دیار مصره بر جوق فاتحیلر
کیردیلر، کیردکلری رده آصدیلر، کسدیلر،
(بونابارت) بیله اوله یاپدی، بو حرکتلری،
او قهر و تدمیر لری عیبیلان اولماز، فقط
اسکندریه کتبخانه سنی یاقق تهمتی، حتی
بهتان اولدینی حالد بیله، او فاتحیلردن بر
حضرت عمره بر تورلو عفو اولوناماز،
(بیمارق) وقتیه یارسی محاصره ایستیکل زمان
خسته خانلره وارنجیه قادار شهری طوپه
طوتدی، طوتای اما بالفرض (لوور) موزه سنه،
(نوردام) کلبه سانه، حاصلی اوله آبدلره
دوقوتمقدن چکنندی، چونکه:

بوال چه زمزی لغتله آکار ساق

تعریض ایبدین تورقندی، مع مافیله حرب
عمومیده آلمانلر بوقیده، بوقور قویه اودرجه
اهمیت و برمه دیلر، ذکر ییچن (لوون) کتبخا-
نه سندن ماعدا (رنس) کلبه سانی، دها بر
جوق محلدات بدیعه بی آتشره بوغدیلر،
کوجلری بیدیگی درجه دزده له دیلر، بو یوزدن
اورویا، آمریقا افکارنده ایچله کله ندیلر.
ایشته زمان قدیمده، بالخاصه تورکلرک
استانبوله کیردکلری دورده شرق، اسلامک
طرز مدنیتی بو بدایعک بر بو یوک قسمی،
هیکلری، لوحه لری تقدیره مساعد دکادی،
بالعکس.. مثلاً علی الاطلاق بر شرقلی به کوره
جهان غربک کوجکله چیقاردینی بر لوحه،
یا رهیکل هیج ایدی، حتی هیچندن ده آشغی
ایدی، یا قیلمغه، ییقلمغه مستحق ایدی.
یچون اسلامده، ممالک شرقیه ده فنون
نفسه نک رساماق کبی، هیکلتر اشلق کبی
قسملری بالکتر تفاشلق، او یا حیلقی درجه سنده
واقمدر، دها ایلر بیله به مشدر؟ چونکه
یوقاریده سوبله دیک، بحر ماندندر حال بوک
شعر کبی، خطاطلق کبی، تذهیب کبی بینه
اویله نفیس صنعتلر ممنوع اولمادینی ایچون بینه
عینی محیطده نسبه ترقی ایتمش، انکشاف ایله مشدر.
ایشته بوتون بونکشته لره، غرب و شرق
بوازی ضد بینه مینی وقتا که عثمانیلر قسطنطنیه به
کیردیلر، بدایه دیمدر؟ دگیلدر، باقادیلر،
میرمدن مصنوع بتلری یاقدیلر، کیرج
یاقدیلر، طونجیدن معمول هیکلری اریستیلر،
طوپلره قلب ایستیلر، دیکلی طاشلرک، طاق
ظفر لرک معدنلری هیضریخانه به کوندرلری،
کلبه سالدگی بدیعه اثرلر، نفیس لوحه لر،
مورخلر یمزک دیدکلری کبی «خریستیانلغه»

نار نفیسه ایچون شرقیلرک نقطه نظری
باشقه، غریبیلر کبی بینه باشقه قالدی. مع الاسف
اوبری کال، بریکی زوال ایدی. بو یوزدن
کیم بیلیر فتح ایستدی کمز برلردگی نیجه
خزینهلری، دینه لری، بدیعه لری المزله هدر
ایله دک، تقدیر ایتمه دک، فقط قباحت بر میبدی؟ بوقسه
طرز تهنید چرک، محیطمیزک، خلاصه شرقر کمدی؟
بو وثائق، بو غوامضی بیلمه دن وقایع
تاریخیه بی محاکمه ایتمک، مثلاً تورکلرک استانبولی
فتح ایستکلری زمان یاقدکلری حقیقه و حقیقتیه
ادراک ایله مک محالدر، محال دکل، نمکندر.
فقط یا قوری قوری به مواخذنه، یا بینه اویله جه
تکریم ایتمکدن عبارتدرکه اوکاده تاریخی
تدقیق و تتبع دنیله ض.

فاتح سلطان محمد بو استیلای عثمانی به مستثنی
بر خاصه ووردی که اوده کیتدکجه اشراح
بولدی. بو کونه قادار تمادی ایلهدی. اول
استانبول نا اوزماندن، اعتباراً اسلامک بر
مراکزلی اولدی. آق شمس الدین کبی،
ملا کورانی کبی مفاخر اسلام بوقتح مبدت
اوکجه ساقلاندن، صوکره ناقد و ناسقلردن
اولدیلر، فتوحانک اوسعتی نسبتنده احکام
شریعی تلقین و او محیطه تطبیق ایلدیلر.
نایب ایدسه فتحندن صوکره روملره مذهبه
مساعده کارانه معامله ایلهدی. مسلمانلر ده،
خصوصیه تورکلر ده بو مساعدات مذهبه
بختی کله جک درسزده اوزون اوزادی به
تشریح ایله مک ایسترز، اسباب و نتایجی
صوکره بیلدیرمک اوزره شیعیلرک جریان
وقوعاتی محلاً عرض ایدیوروز. بو مساعددن
استفاده ایدرک چوق کچمه دن خریستیان
عنصری استانبوله، او تورک و مسلمان پای
تختنه دوله باشلا دیلر. صریستاندن، افلاقدن
مهاجرلر کلدیلر، او درجه ده که آرز زمان
ایچنده استانبول اهالیسی عدد و نفوسجه
فتحندن اولکی مقداری بولدی. لکن مسلمانله
خریستیان آره سنده تمثیل، یا تمثیل بوقدی.
غالبلر و مغوللر آیری آیری باشیورلردی،
اوبرلری بیکلره قاریشیمورلردی. ایکی
کتله نک بر بریله مزجی ایچون تجریه بیله
اولمادی. خریستیانلر دینلری، حرب
مذهبه لری، آیین و عادتلری او هزیمت
ایچنده بیله سر بست محافظه ایدیورلردی،
آریجه بر جماعت تشکیل ایلورلردی، حتی
هنوز چین حالنده اولسه بیله حکومت
ایچنده حکومتی آکدیریمورلردی. یچون
بویله یا بیلدی؟ نه به بو حالک کیتدکجه تبین
ایدن محذورلری دها اوزمان کشف اولونمادی.
فاتح کبی علماء، سیاست، فکر آبو یوک بر حکمدارده
بو قادار حق اولسون بر نفوذ نظر بوقیدی؟
تاریخیمیزک بو یوک بر عقده سنی تشکیل
ایدن بو دعوانی اوزون اوزادی به ابضاح
ایلهمک ایسترز، فقط اوندن اول یوقاریده
سویله دک، مسلمانلر ده، طویلا بیله تورکلر ده
مساعدات مذهبه بختی تعمیق ایلهمک اقتضا
ایدرکه اوده باشلر باشنه بر بخت تشکیل ایلر.

علی کمال

دولت عثمانیه واوروپا

ه

بر آنه بیوردی، بوتون معتبله سرایه کیدردی. اوراده ایمراطور تختنه قورولش واطرافنه اعیان وارکان سلطنتی آلمش اولدینی حالده اوکا اینجیلرله و قیمتدار طاشلرله تزیین ایدلش برطوپوز و پروردی. بریاده ایسه سرایک مغنیلری آتیلر او قورلردی. نهایت بطریق حکمداره رسماً عرض انقیاد ایلدکن سوکره اصولاً دعا ایدردی. بو بوک بر ضیافت چکیرلرک بو مراسمه خاتمه و بریلردی. داب دیرین اسلامه وفاق ایتمه بن بعض جهتلری تعدیل ایلدکن سوکره پادشاهک امریله فتیحی متعاقباً یکی بطریق تعییننده بو آلائی همان حرفیاً اجرا قیلندی. بو بطریق مشهور (غنادیوس) ایدی که اوتنه دن بری اورتودوقسلقله قانولیکلرک توحیدینه قارشلی معارضه لرله معروف ایدی. حضرت فاتح بطریق بر دعوت ووردی، ریاست عصاسنی تودیع ایلهدی، حتی روایته آوره اونکله احرارانه، مساعده بورانه دینی مباحثه لره بیله کیریشدی. چونکه بر جوق لسانلره اولدینی کبی روچه بده مکمل آشنا ایدی. آرتق بو معامله عاطفتی متعاقباً بوتون کلیسازده سر بستجه اجرای آیین ایدلدی. یاسقالیده، فنارده خریستیانلر بر معتاد آلایله، دبدبه ایله اعلان شادمانی ایلدیلر. تنکیرلرک، جامه لرک جو ارنده خریستیان معبدلری پاشامه، ایشله مک باشلادی.

عرض ایتدیگمز کبی فاتحک بو احسانلری ساده روحانی دکل، قسماًده جسمانی اعتبارلر ایدی:

«سلطان محمد ناینگ بر براتی بطریق (غنادیوس) ی روم جماعتک، یاخود ملتک بر رئیس جسمانی تعیین ایلوردی، بو جماعت ایسه ساده روملردن دکل صرب، بولغار، آرنلرک بوتون اورتودوقسلردن مرکب ایدی.» [۱]

بووجه ایله روملر عادتاً حکومت اینجده اوافق بر حکومت اولدیلر، بالکنز ماللری، شخصلری اینچون دولته ویرکی، خراج ویریلوردی. فقط بالذات اداره اولو نیورلردی. بطریقک یاننده بر مجلس روحانی، بر (سینود) واردی که جماعتک الک ممتاز رهبان و اعیانلردن مرکب ایدی. روم رعایانک حقوقه و جنایاته متعلق دعوالری بیله بطریق خانه محکمه منده فصل اولوروردی. نه محکمه دن صدور ایدن حکم لره ایسه حتی

استانبولی اویله قاهرانه فتح ایتدکن سوکره حضرت فاتح نه اینچون مغلوبلره اودرجه رفیق ایله معامله ایلهدی؟ نهدن خریستیانلره بخش ایتدیجی او امتیازلرله عادتاً حکومت اینجده بر حکومتک تأسسنه میدان ووردی؟ بوغوامضی آکلامق اینچون اولو مسلمانلرده، دولایسیله ده تورکلرده مساعدت مذهبه نهدر؟ بیلمک اقتضا ایلر. حادثه فتیحی متعاقباً ایدی، پادشاه، مک شریفنه کوندردیکی تشریح نامه ده بو جهادک صورت وقوعنی بر معتاد بر جالادت لسان ایله تعریف ایتدکن سوکره:

«لما بقية السيف فغفونا عنهم وقطعنا عليهم الجزية السنوية سعيًا لبيت المال»

دیوردی. دیمک سنوی بر جزیه، بر ویرکی و برنجه مغلوبلرک جانی و ماللری امنیت آلتنه آلدی. شریف ایسه بو نامه ها بونه جو ایلده اوعلی جنابانه طرز حرکتی تصویب ایدرک: «ان الله يأمر بالعدل والاحسان» امر جلیلی ذکر ایلوردی. ایشته اویله بر دورده مغلوبلره قارشلی بر نقطه نظر دن بو درجه رفیق ایله معامله ایتک غالبلرک دیندن منبعث ایدی. فی الحقیقه اولجه عرض ایتدیگمز کبی اسلامیت فی سبیل الله جهادی امر ایلر، فقط مؤمن اولسون، اولماسین، علی الاطلاق ناسه قارشلی عدالت و مرونی ده امر ایلر: «الشفقة علی خاق الله تعظیم الی الله، خاقه شفقت الله تعظیمدر.»

دیگر جهتدن فاتح اصلاً و نسلاً تورک ایدی، افعالنده، آماننده تورک لکه، تورک عادتلیرینه، عنعنه لرینه ده اتباع ایدردی. ایدی، فرنگ مورخلرک ده قید ایتدکاری اوزره کثرتله تورک و موغول حکمدارلری اختلاف دین دولایسیله تعدی فکرینه یابانجی ایدیلر.

ایشته بوساً قهرله درکه سلطان محمد ثانی فتح دن سوکره استانبولک خریستیانلرینه قارشلی اویله مساعده کارانه داورا مقبله قالماش، او حسن معامله حسبیه خارجدن بر جوق روملری، بولغارلری، اولاخلری، صربلری ده پای تخته جلب و جمع ایلده بیلمش، شهرک نفوسنی فتح دن اول بالغ اولدینی مقدار دن زیاده بر مرتبه ایزد برمشدی. بوتون بو جماعتلره رئیس روحانلرخی راقبله زار

منبع ایدی، فی الحقیقه اولجه عرض ایتدیگمز
کی اسلامیت فی سبیل الله جهادی امرایر،
فقط مؤمن اولسون، اولماسین، علی الاطلاق
ناسه قارشی عدالت و مروتی ده امرایر :
«الشفقة علی خاق الله تعظیم الی الله، خاقه
شفقت الله تعظیمدر .

دیگر جهتدن فاتح اصلاً و نسلاً تورک
ایدی، افعالنده، آمانده تورکلیک، تورک
عادتلیرینه، عنعنه لینه ده اتبع ایدردی.
ایمدی، فرنک مورخلرینک ده قید ایتدیگمز
اوزره اکثریتله تورک و موغول حکمدارلری
اختلاف دین دو لایسه بیه تعدی فکرینه
یابانچی ایدیلر .

ایشته بوساً قه لره درکه سلطان محمد ثانی
فتحدن سوکره استانبولک خریستیانلرینه
قارشی اوله مساعده کارانه داورا نقله قالمش،
اوحسن معامله حسیده خارجدن بر چوق
روملری، بولغارلری، اولاخرلی، صربلری ده
بای تخته جلب و جمع ایده بیلمش، شهرک
نفوسنی فتحدن اول بالغ اولدینی مقداردن
زیاده بر مرسته ایدر بر مشدی . بوتون بو
جامعته ره رئیس روحانیلرینی براققه برابر
اورئیسلره جامعته قارشی بر نفوذ، بر نوع
حقوق حاکمیت بیه ویردی . بر بطریقک
جامعته یالکز روحانی دکل، جسمانی نفوذی
حکمی دخی اولدی . روملر، ارمنیلر،
لاتینلر هپ رئیس روحانیلرینه بر چوق
جهتله تابع ایدیلر، آنجاق او رئیس
جامعتهک آمایش و اطاعتندن حکومت عثمانیه
نظرنده مسئول ایدی، بر حاکم، فقط مقید،
فقط فرمانبر حاکم ایدی .

بوسینه ده روح اسلامده کی، مساعده کارلقدن
باشقه او عصرلده فکر حاکمیتک اوله پک
ضبط و ربط آلتنه کیرمه مش اولسنی ده نظر
اعتباره آلتی موافقدر .

استانبولده کی بوجاعتلرک الکهمی طبعی
روم اورتودوقسلری ایدی . فتحدن هنوز
اوج درت کون سوکره ایدی که پادشاه روملرجه
یک بر بطریقک انتخابی ایله اصول معتاده اوزره
آلای و دبدبه ایله مقام مخصوصه اقاما ایدلسنی
امر ایلهدی، اوله بر غالب قاهر دن بویه بر
مغلوب مقهوره قارشی بوساحت خارق العاده
بر حرکت، بر لطف کارق ایدی . روملرک
زمان سلطنتنده راهب لرک بو رئیس منتخی
اصطلب عامه دن، تخصیص اولونان زردوز
برایان ایله موش، بیاض بر اورتو ایله اورتولمش

ارتق بو معامله عاطفی متعاقباً بوتون
کلیسالرده سربسته جه اجرای آیین ایدلدی .
یاسقالیده، فنسارده خریستیانلر بر معتاد
آلایله، دبدبه ایله اعلان شادمانی ایلهدیلر .
تکیه لرک، جامعلرک جو ارنده خریستیان معبدلری
یاشاهنه، ایشله مکه باشلادی .

عرض ایتدیگمز کی فاتحک بواحسنلری
ساده روحانی دکل، قسماده جسمانی
امتیازلر ایدی :

« سلطان محمد ثانیک بر براتی بطریق
(غنادیوس) ی روم جامعتهک، یا خود ملتهک
بر رئیس جسمانی تبیین ایلوردی، بوجاعت
ایسه ساده روملر دن دکل صرب، بولغار، آرنلر
بوتون اورتودوقسلردن مرکب ایدی. » [۱]
بوجه ایله روملر عادتاً حکومت ایچنده
اوافق بر حکومت اولدیلر، یالکز ماللری،
شخصلری ایچون دولته ورکی، خراج
ویریورلردی . فقط بالذات اداره اولو -
نیورلردی . بطریقک یا ننده بر مجلس روحانی،
بر (سینود) واردی که جامعتهک الک ممتاز
رهبان و اعیانلرین مرکب ایدی . روم رعایانک
حقوقه و حنا یا نه متعلق دعوالری بیسه
بطریقخانه محکمه بنده فصل اولونوردی .
بو محکمه دن صدور ایدن حکملر ایسه حتی
اعدامه قدر جهت ضابطه و یا عسکر به جه
مرعی الاجرا طوتولوردی . (سینود) ده
جامعتهک مجلس کبری نی تشکیل ایلور
و محاکمه دیوان استیناف خدمتی ایفا
ایدیلوردی . بطریق عادتاً وزیر رتبه سی
حائز و بوتون (سینود) اعضا سیله برابر
خارجدن معفو ایدی . محاکمته ایسه هر
بسقبوس استانبولده بطریقک حائز اولدینی
امتیازله مالک و او مرتبه ده ایدی .

فتحدن سوکره بعض بو یوک عائله لرک
ملککری مصادره اولونورق تیماره تحویل
ایدلدی ایسه ده عمومیت اعتبارله رعایانک
ماللری الرنده قالدی، یالکز علی الاصول
شخصلری خراج تابع طوتولدی . اوله
هر جامعته آرا لرنده طرح و استیفا اولونوردی،
راهب (قریتوبول) کی متصرف روم
مورخلرینک حضرت فاتحی تقدیر ایتملی
روملره و روملغه قارشی بو مساعدلردن
متولد ایدی . فی الواقع اوزمان اورویانه حالده
ایدی؛ ناصل آتش تعصبه یانور، طوتو -
شیوردی . (انکیزیسیون) محکمه لری هر طرفه
نه صورتله قورولمش ایدی؛ اسپانیاده مسلمانلر،
یهودیلر نلر کچک یورلردی؛ بو احوال کوز
[۱] « دولت عثمانیه و تنظیمات - آنککار

اوکنه کتیریلرسه پادشاهک او حرکتنده کی
علو جنابک اهمیتی تقدیر اولونوردی . ذاتاً
باشده بطریق (غنادیوس) اولدینی حالده
روملرک ده تورک بویوندی رفنی لاینلر ککنه
ترجیح ایتملی بو سببه مینی ایدی . او استلرده
اورویا خریستیانلری هان باشدن باشه قاتولیک
ایدیلر، هپ پایله، پایله و کیلرینه، مرخصلرینه
انقیاد ایدیلوردی . شاید بر خریستیان
لرونلره خوش کورونمز بر فکر بیان ایلرسه
اوفرده سوزینی کری آلمغه اخبار اولونوردی .
شاید آلمابه جق اولورسه مرید صابیلر، اوله

شهر قیلینر و حبس و محاکمه اولونورق احراق
بالنسا ایدیلردی . غریبه تعصبک، دیناً
مساعده سز لک بویه حکمران اولدینی بر
دورده شرقک مذهبجه او مساعده کارلنی
بر خارق العاده لک ایدی .
ایشته مساعدات مذهبییه نک ایتدان اصول
اداره مزه، طرز حاکمیتزه تأثیرلری ا بو
تأثیراته کوره فائده لرینی و محدود لرینی ایسه
بی درنی ندقیق ایده کچکز .

علی کمال

دولت عثمانیه و اوروپا

مساعداً مذهبیهك فتوحات عثمانیه ایچون فائده لری اولدی ، انكار اولوناماز ، مثلاً بوسایه ده ، اولجه عرض ابتدیکمز کی ، روملر تورک حاکمیتنه لاینلر ککنی ترجیح ایله دیلر ، ینه بو سایه ده فتحدن سوکره

فاتح سلطان محمد خان حضر تلی

[رسم «جه تیله بلینی» تک اثرندن آلتشدن]
استانبول چابوق چابوق خریستیانلرله دولدی ، معمور اولدی ، هپ بوسایه ده استیلای عثمانی اوروپا ده داها قولبلقبه انکشاف ایله دی . فقط بو مادالیسه تک ترسی ده واردی ، بو مساعده لرک او فائده لرینه مقابل محذورلری ده موجود ایدی . تورکلر بویله جه نشر دیندن چکندنکری ایچون مالک مفتوحه ده خریستیانلر اکثریتله خریستیان قالیورلردی ، آنجاق بعضاً بویوک اراضی صاحب لری مال و ملک لری نی محافظه ایله بیلمک ایچون مسلمان اولور . بویله لری بر اقلیت تشکیل ای دیورلردی . دینلری ، عنعنه لری ، ملیت لری بویله جه محافظه ایدن بو مغلوبلر غالبلردن بوسوتون آریلورلردی ، بو آریلنگ او دوره هیچ اهمیتی یوقدی ، چونکه ملیت حسلری هنوز اویانماشدی ، ملیت فیکر لری جهانه یانماشدی . فقط بر کون کله چکدی ، او حسلر ، بوفکر لر دالغه لانه چقلردی ، او مغلوبلر البته استقلال املنه دوشه چکلردی . ایشته او نتیجه لر یوز کوسترمه دن اول بو عاقبتی نخمین ایله مک ، هر نه صورته اولورسه اولسون اولنلری ملیتمزه ، عثمانی بلغه تمیل ایتک لازمدی . عثمانیلر بو بصیرت سیاسییه آگاه اولامادیلر ، حتی بو اندیشه ایچون چالیشادیلر . بو خط حرکتک الک برنجی سببی دین اسلامک تلقیناننده آراملر ، ایکنجی درجه ده غالبک او قاهرانه وضعیتی ده نظر اعتباره آلمی یز ،

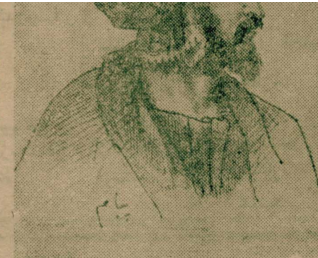
استیلا ایتدکری خریستیانلره مخصوص اراضی نی استرداد ایله مک داعیه سیله ده مسلمانلره اعلان حرب ای دیله بیلردی و بو دشمنلره قارشى هر واسطه نی قوللاقمق ، حتی اعصابولته بیله مراجعت ایتک مشروع ایدی . دیمک ، خریستیانلره مسلمانلرک حرب و ضربه بر برینه قارشى معامله لری بویله نی - رحانه ایدی ، بریکلر بوجدا ل وقتلده او برلینه نسبة داها زیاده رفیق ایله داورانورلردی . هر حاله مسلمانلره خریستیانلر آراسنده بو حرب و ضرب اکثریا مفرط ، وحشی بر شکل آلدی ، حتی مرور زمان ایله هرایی طرف بیننده مناسبات منتظمه تأسس ایتدیکی وقت بومناسبتلر خریستیان ملت لرک بر برینه قارشى مناسبتلرینه بکزمه یوردی ، آزاده بویوک برفرق واردی . اویله حکم اولونیوردی که حقوق بین الملل آنجاق خریستیانلر ایچون مرعی ایدی ، مسلمانلره مناسبات آنجاق

قانونی سلطان سلیمان خان حضر تلی

[رسم «جه تیله بلینی» تک اثرندن]
معین نقطه لر ایچون واقع اوله بیلردی ، اوده علی الاصول معاهده لرله مؤید اولوق مشروط ایدی .
بودورده بردولتک اراضی سنده اقامت ایدن اجنیلره اودولتجه مستثنی بر معامله ده ، معامله مساعده کارانده بولونیلورلردی ، حال بوکه سوکره لری بویله بر معامله یه مساعده ایتک بردولت ایچون حاکمیت هر خنه و وره ق عد اولوندی . ایشته بو عادت قدیمه ساقه سیله درک عثمانی ایمبراطور لغنده ده بویله کندنی کندنی اداره ایدن وحاکمیت عثمانیه دن آیری ، مستقل کتبه لر شکل ایله دی . قرون وسطا ده شهرلر ده

چکنندکری ایچون مالک مفتوحه ده خریستانلر اکثرسته خریستان قالیورلردی ، آنجاق بعضاً بو بوک اراضی صاحبلی مال و ملکلری محافظه ایدمیلک ایچون مسلمان اولور . لردی ، بویله لری براقلیت تشکیل ایدیسورلردی . دینلری ، عنعنلری ، ملیتلری بویله جه محافظه ایدن بو مغولبلر غالبلردن بوسوتون آریلیورلردی ، بو آریلگک او دورده هیچ اهمیتی بوقدی ، چونکه ملیت حسلری هنوز او یاناماشدی ، ملیت فکری لری جهانیه یاناماشدی . فقط برکون کله چکدی ، او حسلر ، بوفکرلر دالغله لانه چقلردی ، او مغولبلر البته استقلال املنه دوشه چکلردی . ایسته او نتیجه لری یوز کوسترمه دن اول بو عاقبتی تخمین ایلمک ، هر نه صورتله اولورسه اولسون اونلری ملیتمزه ، عثمانلیغه تمیل ایتمک لازمدی . عثمانلیلر بو بصیرت سیاسی به آگاه اولمادیلر ، حتی بو اندیشه ایچون چالیشادیلر . بو خط حرکتک اک برنجی سببی دین اسلامک تلقیناتده آراملری ، ایکنجی درجه ده غالبک او قاهرانه وضعیتی ده نظر اعتباره آلملری ، اوله بر وضعیتده بویله دوشونجه لر زور خاطره کلردی . ثالثاً خریستانلر له مسلمانلرک مناسبتری او زمانلر صورته لری کورد . یکه زدن بوسوتون باشقه ایدی ،

قانونی سلطان سلیمان خان حضر تلری

[رسم «جه نبله بلقی» نك اثرندن]
معین نقطه لر ایچون واقع اوله یلیردی ، اوده علی الاصول معاهده لر له مؤید اولمق مشروط ایدی .

بودورده بر دولتك اراضینده اقامت ایدن اجنبیلره اودولتجه مستثنی بر معاهده ، معاهده مساعده کارانده بولونیلیوردی ، حال بوکه صورته لری بویله بر معاهده مساعده ایتمک بر دولت ایچون حاکمیتنه رخنه و ورق عد اولوندی . ایسته بو عادت قدیمه ساقه سیه درکه عثمانلی ایمر اطور لغنده بویله کندلی کندینی اداره ایدن وحاکمیت عثمانیه دن آری ، مستقل کنه لر شکل ایلدی . قرون وسطانه شهرلرده و حتی سائر یرلرده تجارتک رواجی ایچون اجنبیلره بویله محله لر احاله اولونوردی . عثمانیلرده بو اصوله امثال ایتدیلر . بو یرلر ، بوجمله رحاکمیت عثمانیه دن خارجه ده قالیورلردی ، بدرجه مستقل اداره اولونورلردی ، حاکم لری کندیلری تعیین ایدرلردی . (بزاس) ایمر اطورانی زمانده ونديک وجنوزویزا جمهوریتلرینه بویله امتیازلر ویرلدیکی کوریلیر . دی ، بو حال عادت حکمنه کیرمشدی . حتی حضرت فاتح (استانبول) ده بوسورته تأسس ایتمش بر کنه اسلامیه بیله بولمشدی ، برکنه که مستقل اداره اولونوردی ، بر جامعه مالک ایدی . اونک یانی باشنده عین شر اطله برر ونديک وجنوز مستقل کیردی ده موجود ایدی . استانبولک فتحی متعاقباً کرک ونديکلیر ، کرک جنوزلر بو وضعیتلر نیک ادامهنی پادشاهدن ایسته دیلر و ایسته دکاریته ده نائل اولدیلر .

بالاخره حاکمیتلر ایچون نه قورقونج شکلله کیردیکنی کوردیکمز بوشاهانه مساعدلر ، بو امتیازلر بیک جناحی ، یوقسه ذوالجناحینی ایدی؟ فی الحقیقه المرده بو خصوصه دائرکافی وشقیلر یوقسه ده اغاب احتماله کوره ابتدالر ، بو احسانلری یالکز ویرنلر امضالیورلردی و حتی دیله دکاری زمانده بو تمهدلری هیچ حکمنده

طوبیورلردی . بوساحتلره سببشوا ایدی که اودورلرده حاکمیت فکری هنوز شکل حاضرینه کیرمه دیی ایچون بو امتیازلر اوکا منافی کورولمیلوردی ، داها صورته لری درکه بو حاکمیت او نفوذی قیصقاعقه باشلادی وطور اغانده اجنبی مأمورلر نیک حکمران اولمیرنه جواز ویرمه دی . ذاتاً کیتدیکجه بر دولت طور اغانده بو مستقل اداره لک محذورلری کورولمکه باشلادی . مثلاً بر منازعه وقوعنده او محله لر له مواردات در حال منقطع اولیوردی . .

ایسته فرنکارک (قایتولاسیون) دیدکلی عهده عتیقه نیک ملک محروسه مزده تملاری بوسورته قورولمشدر . اساساً بو امتیازات اجنبیه شرتده بر کورنیک محسولیدر ، تورکاردن زیاده روملرک وسائر نیک اختراعیدر ، بز یالکز اومدخول اصولی آلمشز ، توسیع ایتمشز ، طرفینی جامع برر معاهده شکلنه صوقمشز ، زمانمزه قادر سور وکله مش ، کتیرمشز ، چونکه طرز اداره منه موافق بولمشز . بعض فرنک مؤلفلری (قایتولاسیون) کلمسنگ عربیدن آلم اولدیغنی ادعا ایدرلر که

طیبی خطادر ، اوکله ایتالیا ایچون ماخوذ اولسه کر کدر . فی الحقیقه عربده بو اصولک صرعی اولدیغنی روایت ایدیلر ، حتی حضرت عثمانک موسویلره بونوع امتیازلر بیله بخش ایتدیکی سوبله نیر . فقط وثیقه لره مستند اولمادینی ایچون بو طرز مطالعه دین مبین اسلامک غیر مسلملره قارشیه مساعده کاراغندن غلط اولمق ملحوظدر . زجه بو کون کوردیکمز حقیقی (قایتولاسیون) لرک ، عهده عتیقه نیک منشأی ۱۸۳۵ ده قانونی سلطان سلیمانک فرانسه یه بخش ایتدیکی امتیازلردر . او خاقان معظمک اوله لطف دیده لرینه بیله سمیحانه احسانلری یوقاریده عرض ایتدیکنز سببلره مستنددر . ذاتاً احکام اسلامیه کوره دیار کفر بردار الحرب دیمکدی ، حال طبیعی حال حرب ، دائمی جهاد ، جهاد فی سبیل الله ایدی ، حال صلح بر استثنای تشکیل ایدردی . بو احوال نظر امانه آلتجه البته عهده عتیقه نیک محذورلری هیچ حکمنده قالیردی ، صول البله ویردیکنی صاغ البله آلمق کی صایلیردی .

علی کمال

دولت عثمانیه واوروپا

۷

اورتالیق اندیشه دن ، قورقودن آلت اوست اولدی . (شارل کن) آوروپا به فرانسه قرانی عثمانلی خاقانک متفی ، شربکی دیبه اعلان ایتدی ، برنجی فرانسوا بواسنادی صورت رد ایتدی ، فقط (۱۵۲۸) ده سلطان سلیمان برما مور مخصوص کوندردی . ایشه اووقدرکه ایلک دفعه اوله رق فرانسه ایله دولت عثمانیه آراسنده بر مقاوله عقد اولوندی بو مقاوله ده وقتیه مصرک فتیحی اشناسنده بخش ایدیلن امتیازلرده ذکر اولوندی . بینه بو مقاوله به (قانالونیا) حکومتی ده اشتراک ایلدی . تجارک حمایه سنی ، سر بستینی تحت تصدیقه آلدیردی . ایشه (قایتولاسیون) دیدکاری عهد عتیقه نک منشا ی بو احسان قیلندن امتیازلردر . اورویا به قارشی مظفر ، غالب پادشاه ایدی ، لکن بو قیدلرک آلتنه کفی کین ینه او ایدی . بو امتیازلرک بر قسمی مسئولیت متسلسله اصولنک لغوینه داتر ایدی . اوده مثلا ممالک عثمانیه نک بر شهرنده اقامت ایدن بر فرانسز بر جرم ایشلر سه او شهرک بوتون فرانسزلی اوندن مسئول طوتولورلردی ، بو مقاوله متعدد ماده لرنده بو اصولی فسخ ایلوردی ، عین مقاوله ده مواد عدلیه به متعلق بندلرده واردی . فرانسز لرک ، یا خود فرانسز لره قانالونیا لیلرک آرارلنده تحدت ایدن دعورک مرجعلری فرانسز قونسولو . سخانه لری ایدی ، فرانسز لره بر لیلرک آرارلنده دعورلردن بحث یوقدی ، طبیی بویله لری محاکمه جملیه ده فصل اولونوردی . قونسولسلرک تعرضدن مصونیتی اساس اعتباریله قبول ایدلشدی . بو تواش فرانس به قارشی ایدی ، لکن دیگر ملت لرک تبه لری ده فرانسز قونسولوسنک حمایه سندن مستفید اوله بیلیرلردی .

فرانسز لره عادتاً بر معاهده شککنده کوستریلن وبلا آخره اویله بر شکه منتظماً افراغ اولنان بو امتیازلرک حقیقی ، عرض ایتدی کمز کبی ، عواطف شاهانه دن عبارت ایدی ، جهانگیر ، مظفر بر پادشاهک فرانسز قرالنه شویله بویله جملیه لری دیمکدی . یوقاریده اوزون اوزادی به ایضاح ایتدی ، او دورده بو احسانلرک بک او درجه

اون آلتنجی عصر میلادیه ، اونونجی عصر عجزیده درکه عثمانلی امپراطورلری ذروه کاله ایردی و شرق ایله غرب آراسنده دها صیق مناسبتلر تأسیس ایتکه باشلادی . او عصرک ایتدالرنده (۱۵۱۶) سلیم اول مصری فتح ایله مشدی ، بوقتو حات اوروپا ده بو یوک دغدغه لره بادی اولدی ، چونکه اقلیمک اورویا لیلرله مناسبت تجاریه سی بک زیاده ایدی . بوساقه ایله ونیدیک جمهورتی او موقع تجاریه سی محافظه ایتک ایچون حکومت عثمانیه ایله مذاکره کیریشدی ، بو فتحدن اول یاپدیگی کبی سنوی ۸۰۰۰ آلتین و یرمی تعهد ایلدی ، مرادینه نائل اولدی .

لکن دور قانونیده درکه اورویا ایله حقیقی مناسبتلر بجز باشلادی ، مثلا : ۱۵۲۰ ایله ۱۵۶۰ آراسنده فرانسه ایله معاهده لر بیله عقد ایتک . سلطان سلیمان اورویا جهتندن فتوحاتی توسیع ایتشدی ، بلغرادی آلمشدی ۱۵۲۱ ، فقط قدس شریف فارس لرنک ، یوقاریده صورت تشکلیرینی عرض ایتدی کمز خریستیان طائفه لرندن برینک حاکمیتی آلتنده بولونان ردوس آطه سنی ده ضبط ایله مک ایتدیوردی ، بو طائفه نک رئیسنه ، یعنی آطه نک حاکمه بر مکشوب کوندره ک تسلیم اولغه دعوت ایتدی . چونکه ناب دیرین اسلامه کوره هجوم ایتهدن اول بردشنی خبردار ایله مک مقتضی ایدی ، بو دعوت طبیی نمره سز قالنجه محاصره در حال باشلادی ، بر قاج آی صوکره آطه عثمانیلرک اننه دوشدی ، او طائفه ده تاراج ایدلی ، اونلرک بقیه السیوفیدرکه بر قاج سنه اوتده بریده دولاشدقن صوکره اسپانیادن مالطه آطه سنه نائل اولدیلر واوراده برله شدیلر .

ایشته سلطنت عثمانیه کرک قاردن ، کرک دکزدن اورویا به بویله جه یا قلاشیوردی و بو ایشلرده درکه فرانسه ایله مناسبتلره ایتدار ایله دی . او عصر ، او دور نظر اعتباره آلتیره خریستیانلرک بر قطبی عد اولونان فرانسه قرالی ایله خلیفه اسلامک بو مناسبتلری خوارق عالمدر صابیلیردی ، خریستیانلرک عالمنده زنبقه هلالک بو تقریبی بر کنه کبی تلقی ایدلرده واردی . بوقهر برنجی (فرانسوا)

بود عوت طبیعی مرمه سز قانجه محاصره در حال
باشادی، بر قاج آی سوکره آطه عثمانلیلرک
النه دوشدی، او طاقده تاراج ایلدی،
اونلرک بقیه السیوفیدرکه بر قاج سنه اوتده
بریده دولاشدقن سوکره اسپانیادن مالطه
آطه سنه نائل اولدیلر واوراده برله شدیلر.
ایشته سلطنت عثمانیه کرک قارادن، کرک
دکزدن اورویا بویله جه یا قلاشیوردی و بو
ایشلرده درکه فرانسه ایله مناسبلره ایستار
ایله دی. او عصر، او دور نظر اعتباره
آلنیرسه خریستیانلغک بر قطبی عدا اولونان
فرانسه قرالی ایله خلیفه اسلامک بومناسبیلری
خوارق عالمدن صاییلردی، خریستیانلق عالمنده
زنبقله هلالک بو تقریبی بر کنه کبی تلقی
ایدنلرده واردی. بو تقریب برنجی (فرانسوا)
زماننده وقوعه کلدی.

برنجی (فرانسوا) اخلاقاً عجیب بر قرال
ایدی، ایلك او کجه تورکارک علی بنده بر صلیب
حرابی آچق ادعاسنده ایدی، حتی بو عزمنده
پادن تشویق بیله کوریوردی. ایمراطورلق
منحل اولونجه نامزدلکنی وضعه قالمیشدینی
زمان عثمانلیلری اورویادن قوغق ایستیوردی.
فقط بو انتخابده موفق اولما نیجه بو غزادن
صوغودی، اوسودادن واز کچدی. بالآخره
مشهور (شارل کن) ایله محاربه به طوتوشدی،
(پادی) ده مغلوب اولدی، اسیر دوشدی،
اسارتی اثناسنده سلطان ساپانه، آل عثمان
پادشاهنه مأمور مخصوصلر کوندردی،
معاونت ایستدی، عثمانلی پادشاهی بومراجته
تسلیمت آمیز بر مقابلهده بولوندی، و قوعاه
انتظار اتمسنی فرانسه قرالنه توصیه ایله دی.
فقط (فرانسوا) بو اسارتدن بیزار ایدی،
(شارل کن) ایله مادرید معاهده سنی عقد
ایله دی، قور تولدی. لکن بومعاهده به کوره
ایمراطورله برابر تورکارک علی بنه یوریمکه
مجبور ایدی.

قرانسه قرالی حریتی استحصال ایدر ایتمز
(مادرید) معاهده سنی هیچه صایدی، یکیدن
سلطان سلیمان ایله عقد مناسبات ایستدی.
پادشاه طبیعتیله ایشک بولدنیا تنه واقف دکلدی،
ذاتاً بیلدیکمز وجه ایله او یله برغزا ایچون
وسیله آریسوردی، اوردوسنک باشنه کچدی،
یورودی، (مهاج) ده آوستریا ایمراطورینی،
اورویانی بریشان ایله دی (۲۸ اغستوس
۱۵۲۶)، ماجارستانه کیردی، بر قاج کون
سوکره (بودا) بی آلدی.. آلمانیا ده

آرالزنده دعوالردن بحث یوقدی، طبیعی
بویله لری محاکمه مجلیه ده فصل اولونوردی.
قرن سولوسلرک تعرضدن مصونیتی اساس
اعتباریله قبول ایدلمشدی. بونوازشلر فرانسه به
قارشلی ایدی، لکن دیکر ملتلرک تبعه لری ده
قرانسز قونسلوستنک حمایه مندین مستفید
اوله بیلیرلردی.

فرنکلر جه حادثا بر معاهده شککنده
کوستریلن وبالآخره او یله بر شکله منتظماً
افراغ اولنان بومنتیازلرک حقیقی، عرض
ایستدیکمز کبی، عواطف شاهانه دن عبارت
ایدی، جهانگیر، مظفر بر پادشاهک
فرانسز قرالنه شویله بویله جمیل لری دیمکدی.
یوقاریده اوزون اوزادی به ایضاح ایستدکدی،
او دورده بو احسانلرک بک او درجه
محدورلری کورلیوردی، حکومت ایچون
بو کون وریدیکنی یارین کری آلق، یا خود
خوشسنه کیتمه نیجه وعدنده خلف ایتمک
ممکن ایدی. ذاتاً معاهده لم معاهده دکلدی،
آراده اتفاق بیله یوقدی. فرانسه قرالی
خرستیان عالمندن حقیقی صاقلیوردی،
تورک خاقانیه بوتون او مناسبیلرینی کزلی
طوتیوردی، او تمصب دورنده، غرب ایله
شرق یکدیگر سنه قارشلی وضعیتری میدانده
ایکن، بویله اولمق ده بک ضروری ایدی.
برنجی فرانسوا خلیفه اسلامه مراجعت
ایستدیکنی، اونکله اتفاق دکلسه ده مخاندن عقد
ایله دیکنی بوتون دیندانشلر سنه سویله به مزیدی،
جهانه بیامازدی. یوقسه تذلیل اولونور،
آفوروز ایدیلردی.

تورکلر بودقاندن بی خبر ایدیلر، ذاتاً
بویله ایچیدن ایچیه به سیاسیات ایله مشغول
اولمازلردی، یالکیز قوته استناد ایدرلردی.
حریدن ضربدن باشقه صورته ترویج مرامی
بیامزلردی، قوت موجود اولدجه بو طرز
حکومت و حاکمیت اعلا ایدی، دورقانونیده
ایسه سطوت عثمانیه اوج اعلا به ایرمشدی.
ایشته اورویا ایله بویلیک مناسبتلریمزی،
فرانسزلرله بومذا کره لریمزی دریندن درینه
تدقیق ایلرکن بو احوالی حقیقه کوز اوکنه
کتیرمک لازمدر.

علی کمال

هامش. — یکین هفته کی دولت عثمانیه
واورویا بندنده ایکی بویوک سهرت واردی.
اولا باقی دولت، سلطان عثمانک رسمته قانونی
سلطان سلیمانک کی دیشدی، ثانیاً صوک سطرلرده
(۱۵۳۵) برینه (۱۸۳۵) یازلمشدی. قارلریمزدن
طلب عفو ایلرز.

دولت عثمانیه واوروپا

۸

طاشیوردی ، سلیمان که انبیاءالهدن بر ملک
ایدی ، تاریخمزده ادبیاتمزده مشهورایدی ،
دویلماز کیرسم اکرمورضعیفک کوزینه
ای سلیمان زهرمان ، شویله خیال اولدی تم
سلیمان دیندی می حکمت ، عظمت ، قدرت ،
حاکمیت ، هب خاطره کلیردی .

کوکک حاکمی سلطان اولدر
مهر کیمدهسه سلیمان اولدر

تالشا : سلیمان قانونی اونوننجی پادشاهمزدر ؛
اون رقی ایسه مسلمانلرجه اک مسعود
عدلدردندر ، عشره مبشره معروفدر . ایسته
او حقیقی مزیتلره بو خیالی قیمتلرده منضم
اولمشدی ، بو اولو خاقان عثمانیلرجه جدا
بشیر ایدلشدی ، ابن کمالک

شمس عصر ایدی عصرده شمسک
ظلی ممدود اولور زمانی نصیر

دینیه مرثیه خوان اولدینی یاوز سلطان
سلیمک خلفی اولماقه برابر ، بلکهده اوله اولدینی
ایچون ، چونسکه :

رقیبک اولسینه چاره یوقدر
وزیر اولسون مکر سلطان سلیمه

بتی مشهور ، مشهور بر حقیقتدر ، حتی
یاوزک فرنکلرجه لقبی «غدار» در . هر نه حال
ایسه سلطان سلیمانک سریر سلطنته جلوسی
آقیدشله استقبال اولوندی ، اسباب معروضه یه
مینی هرکس بو سلطنتدن بویوک بویوک خیرلر
تقال ایلوردی ، فی الحقیقه اوله ده اولدی .

ایسته برنجی (فرانسوا) (پادی) ده مغلوب
اولهرق اسیر دوشونجه اورقیب مظفرینک
علیهنده بویله بر حکمدار معظمه مراجعت
ایتمشدی . اورمراجعت نه طرزده وقوعه کلدی ،
نه نتیجه ویردی ، اوندن صوکره فرانسه ایله
آرامزده کی مناسبتلر نه صورتله تقرر ایله دی .
اولجه کوردک . فقط شو جهت نظر اعتباره
آلمنی که دولت عثمانیه جهاد ایله مکلف ایدی ،
پادشاهلرک ایشلری کوچلری غزا ایدی .
سلطان سلیمان ایسه فرانسه قرالتک بو
مراجعتلری اناسننده بری شرقره دیکری
غریبه ایکی بولک دشمن ایله مطلقه حارباشمه

اون آلتنجی عصر میلادیده ، اوتنجی
عصرهجریده درکه دولت عثمانیه ایله اوروپا ،
بالخاصه فرانسه آراسته بللی ، باشلی مناسبتلر
باشلادی . بوقاریده عرض ایتدی کمز کی ،
بر نوع معاهده لری ، عهدیه بیله منجر اولدی ،
نامق کمال بک مرحوم او معروف طمطراق
اداسیله اک زیاده اون بشنجی عصر میله ایدی بی ،
دوقوزنجی عصرهجری بی خازق العاده حادثلرک
منشأی اولهرق اطرا ایلر ، فقط غرب وشرقجه
اهمیت اعتباریله اون آلتنجی عصر میلادی ،
اونوننجی عصرهجری ده اوندن کری قالماز .
جزمی مؤلفنک طرز بیانیه ، او عصر ایچنده
ایدی که فرانسه ده برنجی (فرانسوا) کی
ادبیاتک ، فنون نفیسه نک حامینی ، جسور ،
جرأتکار برقرال حکم سور بیوردی ، اسپانیاده
(فرانسوا) نک رقیب مسعودی مشهور
(شارل کن) حاکم کل ایدی ، انکلتزه تختنده
ایسه او چوننجی هازری کی مستبد لیکن
مجدد بر حکمدار جالس ایدی . (روما) ده کی
پایا اونوننجی (له نون) پایالرک فکرآ ، علماً اک
مترقیلرندن ایدی ، مالککنده علوم و فنونی
اودرجه حمایه ایلوردی که عادتاً احوال ایلدیوردی ؛
روسیده جار (واسیل ابوانوویچ) اودولتک
آتی عظمتنی حاضر لایوردی . لهستانده برنجی
(سیکسیموند) ایسه قرق سنه یه واران
مدت سلطنتیه ملککنتنک سطوتی جدا تقویه
ایله مشدی . ایسته از عصرده اوروپا بویله
باشدن باشه ملت ملت ، حکومت حکومت
تأسس ، تقرر ، تجدد ایتمک اوزره ایدی .

شرقه کلنجه ، ایرانده صفویلر ، شاه اسماعیل ،
هندستانده موغول حکمدار لرینک الکنامی ،
شاه اکبر عظمت و احتشام ایله فرمانفرما
اولیورلردی . فقط اودورده سلطنت عثمانیه بی
تمشیل ایدن خاقان معظم بوتون او اقراتی
هر نقطه نظر دن کولکده بر ایلوردی ،
خریستیان مورخلری بیله اوکا « بویوک ،
محتشم ، لقبلرینی بحق ویر بیوردی ، بزیسه
« قانونی سلطان سلیمان خان » دسوردق ،

آتی عظمتی حاضر لاپوردی، ایستاده برنجی
(سیکسیموند) ایسه قرق سنه به واران
مدت سلطنتیه ملکتنک سطوتی جدا تقویه
ایله مشدی. ایشته از عصر ده اورویا بویه
باشدن باشه ملت ملت، حکومت حکومت
تأسس، تقرر، تجد ایتک اوزره ایدی.
شرقه کنگجه، ایرانده صفویلر، شاه اسماعیل،
هندستانده موعول حکمدارلرینک الکنامی،
شاه اکبر عظمت و احتشام ایله فرمانفرما
اولیورلردی. فقط اودورده سلطنت عثمانیه بی
تمثل ایدن خاقان معظم بوتون او اقرائی
هر نقطه نظر دن کولکده بر ایلوردی،
خریستیان مورخلری بیه اوکا «بویوک»،
مختم «لقبلرینی بحق ویریلوردی، بزیسه
«قانونی سلطان سلیمان خان» دیوردق،
فی الحقیقه بو پادشاهدر که اقبال عثمانی بی ال
یوکسک مرتبه به رفع ایله مشدر، شخص
هایوننده بر جوق فضیلتلری، منیتلری جمع
ایتمشدر، شاعر ایدی، شعرده محی شخص
ایدردی،

ناج و نخت و سلطنت نابود اوریا عاقبت
کندیکی دنیاسر برنده سلیمان اولدی طوت
دیه لفظاً ده، معنی ده یوکسک سوزلر سویلردی،
جنگاور ایدی، کچن درس لدره کوردک، ...
«کیجه و کوندوز آتمز آلمش، قلنجمز
قوشا تمشدر». دیردی، بالذات اون اوج کره
سفره کیتدی، غزاده بولوندی، قدس شریف
فارس لردن درس آلدی، بلغراد فتح ایتدی.
شیروانی، کرجستانی استیلا ایله دی، بر قوه
بحر به نیک تملرینی قوردی، بوتون بو خارق العاده
افعالی ایسه نشر ایتدیکی بر قانوننامه هایون
ایله نتویج ایله دی، اوسایه ده «قانونی» عنوان
معلاسنی حقیقه قازاندی. بر قانوننامه که اوزون
مدت بو ملکتنک دستوری اولدی. . . فقط
بو شهریار جهان آرانک نامنی تأیید ایدن،
سلیمانیه جامع تریفی کبی بو کون بیله غر بلیلرجه
وشر قایلرجه حیرته تماشا ایدیلن او خارق العاده
مبانی معماریه در.

حقیقی تورکارک، عثمانیلرک، مسلمانلرک
نظر نده قانونی سلطان سلیمانک دها باشقه،
داها معنوی، دوعمری بر افاده ایله افسانوی
فضیلتلری ده واردی: اولابود پادشاه بر عصرک
مبدأنده دوغمشدی: (۹۰۰—۱۲۹۴)، بو
بر قال خیر ایدی، ثانیاً: سلیمان نام مبارک

ایقینارله استقبالی اولوندی، اسباب معروضه به
مینی هر کس بو سلطنتدن بویوک بویوک خیرلر
تقال ایلوردی، فی الحقیقه او بله ده اولدی.
ایشته برنجی (فرانسوا) (بادی) ده مغلوب
اوله رق اسپر دوشونجه او رقیب مظفرینک
علیهنده بویه بر حکمدار معظمه مراجعت
ایتمشدی. او مراجعت نه طرزده وقوعه کلدی،
نه نتیجه ویردی، اوندن سو کره فرانسه ایله
آرامزده کی مناسبتلر نه صورتله تقرر ایله دی.
اولجه کوردک. فقط شو جهت نظر اعتباره
آلملی که دولت عثمانیه جهاد ایله مکلف ایدی،
پادشاهلرک ایشلری کوچلری غزا ایدی.
سلطان سلیمان ایسه فرانسه قرالتک بو
مراجعتلری اناسننده بری شرقه دیکری
غریبه ایکی بویوک دشمن ایله مطلق چارشمق
مجبوریتنده ایدی، او ایکیدن برنجی ایران
حکمداری شاه طهماسب که شاه اسماعیلک
خلفی ایدی، ایکنجیسی ده (شارلکن) ایدی،
فی الحقیقه ایران شاهی سلطان سلیمان جلوسنی
علی الاصول بیلدر مکه تنزل ایتیمشدی، بو
معامله به قیزدینی ایچون پادشاهه اوکا تبریک
یرینه بر نامه تحقیر کوندر مشدی، فضله اوله رق ده
بای تخنده کی عجملرک قتلی فرمان ایله مشدی،
حاصلی عجمله حربه حاضر لامشدی، او بله ایکن
مخضافر انسه نیک تشویقیه اولسه کرک ماجارستانه
یوریدی، نه مظفرانه یوریدی، (مهاج)
ظفرینه ناصل ایددی، معلومدر.

بو مراجعتلره، بو مناسبتلره، حتی او
عهدده رغماً دینیه مرکز اودورده فرانسه ایله
دولت عثمانیه آراسنده بر اتفاق موجود ایدی.
هر ایکی حکمدارده (شارلکن) ه قارش متفقاً
حرکت ایدیورلردی، سلطان سلیمان فرانسه
قرالتک بمض مسئوللرینی اسعاف ایتمشدی،
تبعه سنه امتیازلر بخش ایله مشدی، مناسبات
واقعه بو حدودی آشامشدی، حتی برنجی
(فرانسوا) بودرجه مناسبتلری بیه خریستیانلق
عالمندن قورقه رق اعتراف ایتیسوردی،
صاقلیوردی، مع مافیله تورکارجه بو عادت مردانه
ایدی، بر کره بو مخاندت تأسس ایتدکن
صو کره کویا بر معاهده اتفاقیه موجود ایش
کی هر معامله ده فرانسه به بر متفق نظر یله
باقیلیروردی.

علی کمال

تاریخ حمز، عنعنہ لریمز، خطالریمز

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No ZE. 736

بز، تورکر، آتی یوز کسور سنه لک
بر تاریخ، برسلطنت صاحبی بر قومز، اوروپانک
اک قدیم دولترندن بری صایلیبرز، اوردردنجی،
اون بشنجی عصر لرد، مبادی ظهوریمزده
ایسه، اک منصف فرنک مورخارینک شهادتیه
مثبت اولدینی اوزره، عسکرجه واداره جه
نظام وانتظام اعتباریه اوزمانه کوره دول
معظمه نیک برنجیلرندن معدودایدک. صوکرملری
بوموقی محافظه ایدمه دک، دوشدک، کتدکجه
دوشدک، نهایت بوکونکی درکه مزه کلدک.
فقط نه اولورسه اولسون، هر حالده بو یوک بر
ماضی به مالکزیاء اوت اوماضینک شائبه لری،
خطالری، غفلتلی وار، جوق وار، بو حقیقی
اعتراف ایدرز، لکن ینسه اوماضینک بعض
مبجل عنعنہ لری، مفاخری ده یوق دکل، بو
حق ده دعا ایله ییلیرز.

بو دولک اک بو یوک غفلتی او اولدی که
تا اون دو قوزنجی عصر میلادینک ابتدالینه،
سلیم ثالث، محمود ثانی دورلینه کلنجه به قادر
ماضینسده، عنعناتده، تاریخنده کومولدی،
قالدی، ترقی، تجدد نقطه نظرندن اوروپایی
اصلاح بحق تعقیب ایتدی، تعقیب ایتک شویله
دورسون، طایمادی، بویله اولدینی ایچون
جدی بر تکامله ابرمه دی، اون سکزنجی عصرک
نصف اولنده، احمد ثالث دورنده، بیکیک
لقبیله آکیلیر، بالخاصه سفیه ابراهیم پاشانک
زمان صدراتنده غرب ایله، ترقیات غربیه ایله
اوجزئی الفتزده، کویا (تریانون) ی تقلیداً
سعد آبادی وجوده کتیریشمز کولونج بر حرکت
دینیله ییلیر، هر حالده بر تجدد، بر تعالی عنوانی
ویریه مز.

مصطفی ثالث، سلیم ثالث دورلنده علی-
الخصوص عسکرلکمیزی ترقیات غربیه به کوره
اصلاح ایتک ضرورتیه برپا چه قیمیلدایق،
چونکه آنجاق قلیجمزله، قومزله یاشاره،
وار لغز می مدافنه ایدر بر قوم ایدک، آورو-
پانک قلیجی بز کمند کسکین کککه، قوتی دها
زیاده کورونمکه باشلانجه اوبولده اصلاحاتی
دوشونمکه مجبور اولدق، فقط آتی آلان
اسکداری کچمشدی، بزاییک، اوج عصری
پوشی بوشنه کچیرمشدک، شرق ایله غرب
آراسنه بوجهتدن قورقونج رفرق کیرمشدی،
اورخان فازی ویا خدوندکار زمانده، ایلک
تشکلرنده، مثلاً قوصوو محاربه نده. هایدی
(لامارتین) اودرجه اعتماد ایدلمسین، لکن
(سه کور) کبی مدق بر مورخک دیدیکی وجه
ایله یکچیریلر اوروپانک اک منتظم، اک پارلاق
عسکری ایدیلر، لکن ینسه او یکچیریلر اوتاریخندن
دورت عصر صوکره عینی اوروپانک اک
انتظامسز، اک پریشان بر اوردوسی اولدیلر،
چونکه ایله عصر لجه دور قلم بر...

اوردولرینسه آتی سنه فاصله ایله ایکی دفعه
آیری آیری مغلوب اولیشمزله اثبات ایتدک.
اون دو قوزونجی عصرک ابتدالرنده بویله
دولتجه، حکومتجه اصلاحات ضرورتی بز
پالکنز عسکرلکده دکل، دیگر جهتلرجه ده
لابد ایدی، چونکه فرانسه انقلاب کبیری
شرق، شرقزده تأثیر ایتمشدی، مثلاً تحت
تابعیتمزده کی خریستیان اقوامی او یاند برمشدی،
ملیتلری دوشونمک، استقلاللری اوزله مک
هیجانلرینه دوشورمش، حاللرینه، استقبالرینه
دائر تفکر لره، تصور لره سوق ایله مشدی.

بویله اولونجه عصر لردن بری تکامل ایتمین
اداره عثمانیه او هیئت سلطوره سنی البته محافظه
ایده مزدی، چونکه ایدنجه خریستیان تبعه
یوزندن اوروپا ایله دائمی برخاصه به مجادله به
مجبور اولودی. صباح الدین بکک جدی داماد
خلیل پاشا که او دورده سفات مخصوصه ایله
(پترسبورغ) کیتمشدی، عودت ایتدیکی زمانه
دولتجه سنظامک مرتبه لزومی علناً سولیدور،
حتی یا بودوی کودملی، یا بوداردن کیتلی،
دیوردی.

ایشته تنظیمات خیریه، دیدیکمز انقلاب
اداره بواجتاجدن دوغدی، مع الاسف درت
عصر لرق بر توقدن صوکره بونجده بر تکامله
بکزه دی، نبر انقلابی آکدیردی، ایسفی
وفناسفی آیرد ایتیه رکه عنعناتمزی آلت اوست
ایتدی، نه حکومتک ملته، نه ملنک حکومته
قارشی حقوقی، وظائفی تعیین ایلدی، نه
ائتلاف عناصره خدمت ایده بیلدی، نه ده
سیاست خارجیه من ایچون بر محور معقول
کوسته بیلدی. آنجاق ظاهری، صوری بعض
تحوللر وجوده کبیردی، بر نوع کوز بویادی،
اوافق تفک چاره لردن، تشبیرد بو یوک نتیجه ل
اومدی، حاصلی، بوسابه ده خارجی وداخلی
برپارچه اویالادی، تسکین ایتمکه چایشدی.
اعتراف ایتلی زکه ارکان تنظیمات، بالخاصه
رشید پاشار، علی پاشار، فواد پاشار، هر نقطه
نظر دن صوکره لری بردها امثالنه مائل
اوله مادیمز حقیقی حکومت آدملری ایدیلر،
فقط هر سعبیه هر غیرته رغماً او امر معظمه
موفق اوله مادیلر، چونکه ایش کوکندن
بوزوقدی، یکچیریلری، عسکری فاصل
اصلاح ایده بیلدک ممکن دکل ایدسه اداره
ملکیه مزده اویله ایدی، دورت عصر لرق بر اویقو،
بر غفلت زری بویچندن چیقلماز بر چوقوره
ده شورمشدی.

تنظیمات نامنه اداره حکومتی بویله
دور دائم ایدنجه عنعناتمکز چور وکلری،
مردودلری، مثلاً مسلمان اولمایارله نقصان
ائتلافز اولنرک حقوقه عدم رعایتز، خریستیانلره

اعتباریه فرقی کوروله دی. بو حقیقی مدحت
پاشانک قانون اساسی اثبات ایدمه دیسه
مشروطیتن تمامله اورتابه قویدی، تنظیمات
قانون اساسی، مشروطیت صوری برسلطنت
عبارت قالدی، او پرده بی قالدیرنجه هر
بر اقدیمز بردن، اون سکزنجی عصرک واخل
اند قورقوج، بودورمدن و تعالی به اصلا توا
ایده مدیکی ایچون قورقونج عنعنه لره باشلا دی
کوردک. انقلاب ساندیمزک بر خروج، خروج
علی الامیر اولدینی آکلادق، آکلایار
اولدی. شخصاً، فطره، حتی فکر آیک
بکزه مه سهرده حقیقته احمد ثالث،
ثالثک، عبد الحمید ثانیک تحککاه سلطنت
سقوطلری عین اندیشه لرله، عین فکر لرله
املرله حصوله کتشدی. فی الواقع چوق
کچمدن او حریت مجاهد لریک، او انقلاب
قهرمانلریک سف اقبانده، ولو تبدیل جامعه
ایتمش اولسه لرد، باطرونا خلیلر، بوزاز
عثمانلر، قاباجقی مصطفا یاشا یاوا
کوروندیلر، اوقابا اولقاریله قوجه قفالی
قارپوزلری کوستردیلر. تاریخمز تکراریله دی
حرب عمومیدن، اوروپانک انخساق ضروریت
استفاده ایدرک، بر قاج سنه طبق اون سکزنجی
عصر میلادیده یاشار کبی «برکونک بککیده

مصطفای ثالث، سلیم ثالث دورلرنده علی-
الحضرمس عسکرلکمزی ترقیات غریبه کوره
اصلاح اتمک ضرورتیله برپاچه قیلملداق ،
چونکه آنجاق قلیجمنله ، قومزله یاشار ،
وارلغمزی مدافه ایدر برقوم ایدک ، آورو-
پانک قلیچی بزمکنند کسکین گلکه، قوتی دها
زیاده کورونمکه باشلانجه اوبولده اصلاحاتی
دوشونمکه مجبور اولدق ، فقط آتی آلان
اسکداری کچمشدی، بزیایی ، اوج عصری
پوشی پوشنه کچرمشدک ، شرق ایله غرب
آراسنه بوجهندن قورقونج رفرق کیرمشدی،
اورخان قازی ویا خدوندکار زماننده ، ایلك
تشکلرنده، مثلا قوصووو محاربه نده. هایدی
(لامارتین) اودرجه اعتماد ایدله سین، لکن
(سه کور) کبی مدق بر مورخک دیدیکی وجه
ایله یکچیریلر اوروپانک ک منتظم، اک پارلاق
عسکری ایدیلر، لکن بینه اوبیکچیریلر اوتاریخندن
دورت عصر صوکره عینی اوروپانک اک
انتظامسز، اک پریشان بر اوردوسی اولدیلر ،
چونکه اویله عصر لرجه دور دقلری یرده
قالمشردی، بویله هیئت اجتماعیه لر ایچون وقوف
ایسه انحطاط دیمکدر.

بووقوفز، انحطاطمنزیا لکنز یکچیریلر ده،
عسکرلکمزده دکل ، مرحالزده کزله نمشدی،
بزه کوره کزله نمشدی ، یوقسه کسکین بر نظر
ایچون بک آشکار ایدی ، محمود ثانی دورنده
بوسبوتون ظاهره اوردی، اودرجه ده که دولت
کیسی عادتاً یوریمز اولدی ، هر طرفدن صو
آلغه باشلادی ، یکچیریلری اصلاح قابل
اولمادی، بحایه مجبوریت کورولدی، بو ضرورت
لکن چرکین ، الیم ، نجیع بر ضرورت ایدی،
عصرلردن بری اودرجه، عسکرلکجه اولسون
غریبک ترقیاتندن خبردار اولدق، بر تکامل بولی
تعقیب ایدم بیلهدک، بویله بر ضرورت ته طوتولمازدق.
یکچیریلری اور تاندن قالدیرمق بزی بردن بره
عادتاً اوردوسز ، عسکرسز بر اقدی، دورت
پش عصر اق اوغناغ عسکریه من هبا اولدی،
یکیدن بووادیده تشکیلاته کیریشدک ، فقط
بو تشکیلاته نه مشکلات کچدیکمزی مصر
والیسی محمد علی پاشا کبی بر سر کرده نک او
قیریق ، دوکوک عسکرلرینه ، ابراهیم پاشا

کوستره بیلدی . آنجاق ظاهری ، صوری اعض
تحوللر وجوده کسیردی ، بر نوع کوز بویادی،
اوقاق تنک چارملردن، تشیلرد. بویوک نتیجه لر
اومدی ، حاصلی ، بوسایه ده خارجی وداخلی
برپارچه اولیادی ، تسکین اتمکه جایشدی .
اعتراف ایتملی بزه ارکان تنظیمات ، بالخاصه
رشید پاشار، عالی پاشار، فواد پاشار، هر نقطه
نظردن صوکره لری بردها امثاله نائل
اوله مادیمز حقیقی حکومت آدم لری ایدیلر ،
فقط هر سعیه . هر غیرته رغماً او امر معظمه
موفق اوله مادیلر ، چونکه ایش کوکندن
بوزوقدی ، یکچیریلری ، عسکری ناصل
اصلاح ایدم بیلدک ممکن دکل ایدسه اداره
ملکیه مزده اویله ایدی، دورت عصرلق بر اوقو،
بر غفلت زری بویاچسندن چیقماز بر چوقوره
ده شورمشدی.

تنظیمات نامنه اداره حکومتی بویله
دور دائم ایدنجیه عنعناتمک چور وکلری ،
مردودلری ، مثلاً مسلمان اولمالرله نقصان
اشلافر. اولنرک حقوقه عدم رعایتز، خریستیانلره
بو وطنک اولادی، بو طوبرانک آدم لری دکل
ایش کی بر نظره باقیشمز دوام ایلده دی، لکن
عین عنعناتمک مقبوللری، تمدوحلری اونودلدی،
ترک ایدلدی .

ضیا پاشا کی فکر آ مترقی کچینن بویوک
بر شاعریمز، بر ادیبمز، بر متفکریمز بیله اشلاف
عناصر سیاستی عصرک احتیاجاتیله متناسب
بوصورتده ادراک ایدم دیدیکی عالی پاشایی
استخفاف ایچون سوبله دیک:

رومدن، ارمنیدن یاپدی مشیر وبالا
ایله دی رسم مساوات حقوق اکمال
کبی سوزلرله اثبات ایلر. کاسکی باشقه لری ده
بر یولده عالی پاشادن دها ایلری کیده بیدیلر ده
رومدن، ارمنیدن تورکلرله متساویاً مشیرلیمز،
بالاریمز اوله ایدیلر ، بلکه ، بالآخره اوقتل ،
اوتهمچر فجیعهلری وقوعه گلزدی، بلکه بوکون
دولتجه بو انحلاله معروض قالممازدق .

تمل بویله بوزوق ، بویله کودوک قورولده
قدن صوکره اون تنظیمات بناسنی بر تورولو
طوتدیرمه مادیق، حتی غالباً دیماطه پرنجه کیدرکن
أوده کی بولغوردن اولدق ، چونکه اصلاحات
نامنه یایدق لریمزک ییقدق لریمزدن سوء نتیجه

عبارت قالدی ، اوبرده بی قالدیرنجیه
بر اقدیمز بردن، اون سکزنجی عصرک
ان قورقونج ، بودور تمدن و تعالی به اص
ایده مدیکی ایچون قورقونج عنعناتیلرله با
کوردک. انقلاب ساندیمزک بر خروچ،
علی الامیر اولدیغنی آکلادق ،
اولدی. شخصاً، فطره ، حتی فکر آ پک
بکزمه مه سرلرده حقیقته احمد ثالث ،
ثالث ، عبدحمید ثانی ک تختگاه سلطنت
سقوطلری عین اندیشه لرله، عین شکرلر
المرله حصوله گلشدی . فی الواقع
کچم بدن او حریت مجاهدلرک ، اوقاق
قهرمانلرینک سف اقبانده ، ولو تبدیل
ایتمش اولسه لرده ، باطرونا خلیلر ، یوز
عثمانر ، قاجاقچی مصططالر یاواش یا
کوروندیلر، اوقابا اولاقلریله قوجه قفالر
قارپوزلرینی کوستردیلر. تاریخمز تکرار ایلده
حرب عمومیدن، اوروپانک انخساف ضروریتینه
استفاده ایدرک، بر قاج سنه طبق اون سکزنج
عصر میلادیده یاشار کبی «برکونک بک کبی
بکلکدر ، دیبه دستورسز ، سلامسز باشلاق
باشداق، لکن عنعناتمک اک مدخوللرینی
دیله دیکمز کبی میدانه قوبدق ، آصدیمز
آصدق ، کسدیکمزی کسدک ، مراد رابع کبی
اجرای حکومت ایلده ک.

شمعدی بووقه لری ، بو حادته لری ، بو
تاریخی نظر عبرتله تماشا ایدن برمدق نه دیر؟
ناصل حکم ایلر؟ تنظیماتن مشروطیته کلکجه
قادار بوتون اصلاحاتمز، اجرا آت احرارانه من
نقش بر آت قبیلندن ، صوری وصودن ایدی،
اساساً نه مملکتمز. نه خلقمز دکیشه بیلمشلری،
یوقاریده بطریقیکمز اوبر قاج دهه عصرلایتمش
وقوفدن صوکره ده اویله سطحی تدبیرلرله
دکیشه منلردی، بودولت، بوملت باشقه بر
انقلابه محتاج ایدیلر، یاوقیله جدی بر تکامله
مظهر اولمیدیلر. نه بو اولدی، نه اوبری اوله
بیلدی، ایشرده اوله جغه واردی، بر بریمزله
چکیشمکه. دیدیشک بیله ارتق و قار احتیاج
قالدیمی؟ بیلیمیز، بیلدیکمز شودرکه :

بوتون افلاک الحاقی استعداده تابعدر
بیلنسه سرخلقت کیمسه ده تقصیر یوقدر یوق

علی کمال

تورکلرده جلادت عسکریه

TDV ISAM
Kütüphanesi Arşivi
No ZE 936

دور افراض وانحطاطمژده بيله تاريخ
عسکریمز ایلارلاق شہامتلی، جلادتلی احتوا
ایلر، مثلا ۹۳ سفرتک برسفحه غراسنی
خاطرلاماق یالکز بر تورک ایچون دکل،
علی الاطلاق برصاحب انصاف ایچون قایلیدر؟
یونسیتیز هاربتک اک آتشین بردمتده ایدی،
روسلر طونه بی چوقدن کیمشلدی، تورکلرک
انزای آرتق هر طرفه محقق عند ایلیوردی.
(بلون) ده برخارته کوزوندی، عثمان پاشاک
تحکم و قرق الی بیک کشی ایله مدافعه ایستدی
پوشورک اوکنده یوز بیکلرجه دشمن عسکرلی
بی دربی اوچشم سردارلرک کیمسه تک بکلمه دیک،
اوجده بی هنرمتلره اوغرا دیلر. متأخر لردن یوزک
برمورخ افریج، (هانوتو) بوهرمانانه مدافعه تک
جهانه تأثیر بی شوپه تصویر ایلر:

« بر خیر کلدی وقت آوردای تعریفه سیماز بر
حیرت، برهیجان استیلا ایله دی. اوده کی حساب چارشیه
اوجامشدی، تخمینک عکسی وقوعه کلمدی. اغتوسده
هرکس روسیه بی مغلوب اولمش قیاس ایلیوردی. (مولنک)
کی اک صلاحتدار ذوات بيله روسلرک تورکلره اوله
قولای قولای بائنه چقما بیه چقلری، شایدهاره و عسکرجه
مضایقه یوز گوسترمه بیک اولورسه عماره تک لاقل ایلی
سنه دها سوره چکنی سویلیوردی، (لوند) ده روسیه تک
سطلق صفری توکنمش سالییوردی. لورد (بیقرنفیلد)
صلحی دیله دیک کی عقد ایستدره چکنی سالیوردی، تورک
عظرفرتلی ایشیدیلرجه (پشته) دوناغشدی ... »

بینه بر دیگر فرانسز منفکری، اسبق بحریه
ناطری (لوترووا) جزار احمد پاشایه داتر
یازدی بر نایمچیک تک متدلمه سنده حرفیا شو
سوزلری سویلر:
« بلونه مدافع قهرمانی اروپا عالم عسکریتی حیرتله
دوشوردی. »

اوت، بر ملنک ماؤیسنده بویه خاطرله
اولق معنی آیدسنه خدمت ایلیه بیلیر، نقط بو
آیدسنز مجادلرده بو حادثه لرک خانم اعتبارله
نه حکمی، نه تأییری اولایلیر؟ اورویاچه
حقیق بر معینز، بر مظاهر یوز ایکن او
زمان روسیه کی پاراچه، نفوسجه، حاصل
قونجه بزه صولک درجه تفرق ابدن بر دیولایه
فصل قلبه چالاردق، نتیجه ده موسستوف
اوردولرینک، بو شرائطه استانبول قایلرینه
قادر کلری ایتمدن بر فکر دوراندیش ایچون
محقق دکلیدی؟ و عایت بویه ده اولادیمی؟
تورک عسکر دوغمشدر، عسکر اولور. تاریخی
اشهاد ایدرکن جهان مدینه کوکسی کره کره:
بلايه قارش نیتم تین ایچدی؟

دییه بیلیر، بویه اولقله برابر دائما معروض
قایلیمز یونسیتیز مجادلردن، اوشرف منوی
بر طرفه دورسول، ماده بز نه قازانبیلیرز؟
صمدی به قادر قازانیمز نه ایسه بینه او اولور
ایمن تاریخ ستونلرند بوشانلی مقبله لریمز شایشلرله
مندرج کوروز. نقط بوتون او تقدیرلر، او
آئیشلر برلین معاهده سنک او علممژده کی آغر
ماده لرخی جزئی تمدله یاردیمی؟ هیات!
بینه بوز صردن اولق اوزره آناطولیده
یونانلرله بو مجادلرده کوچوک و بویوک اصا
وارکان عسکریمزک، همومینه عسکرلریمزک،
اکه ساده نفرلریمزک برعتاد بارلاق شہامتلی،
جلادتلر کوستر دکلرینه امین ابدک، صولک خبرلرده
بوامدیمز ی تأیید ایله دی، طریقی بالفرض حرب

عمومی اشناسنده چاقاق قلعه و سائره جبهه لرند
اولدینی کی، فقط سیاست اقتصاداً، اجتماعاً،
حتی سطره بوضعیته ایکن بوموت موقتیتلر
نه ایسه پاراز؟ دشمن بی امانت آرتنه سنده اورویا،
هر حالده اورویا تک بویوک بر دولتی اولدندن،
بز ایسه او عالمک بویه مترکی، مغرضی،
بردرجه به خصی قالدندن صوکره خانم ده نه غلبه
امید ایله بیلیرز؟ بر، حتی بر قاج کونک ظن
نشودلری حالک خسراتی، آجیلرین تلافی ایلری؟
برکره نظر امانه آلبوردی که بزاعده ای موجود بجزله
آرتق اوله طونه بوند، دجه وادیسند،
ثاقاس اتکلرند، دکل، نقطه آناطولیده کوبکننده،
سلطنت عثمانیه تک بشکنده چارپوشیوردی.

دشمنلریمز بوطور اقلریمزده ایلرک دیک اعلاقی
شادمانی ایلیوردی، البته رحمت اوتومایه.
جقلا دی، فرصتدن ناصل اولورسه اولسون،
استفاده ایلییوردی، فقط عین زمانده شوپله
آلدق، بویه ویردک دیبه بویوله نیوردی،
اعتقادیمزجه، ایشته اوفضله ایدی، مهمات،
اسلحه و سائره جبهه بره قارش اونی، یگری بيله
دکل، اوتوزله یورومک، صوکره ده یونسیتیز
مجادله ده، ایلارلاق مقاومتله رغماً، برکشانه
تفاخر کورمک بر جاعتک قدرنی بیکه چوق
آرتیرمازدی، صانیرز.

مع مافیه باشقارینه دکل، کندی کندیمز
تیزلی بز، چونکه بوتون شو باشمزه کلنر
ماصل انعاملردن یونانستانی بز یونانستان ایستک،
متارکدن اول وصوکره او اوافق حکومته بین.
الدول برتورلو کسب استحقاق ایده مه دیک شو
موتی بز قازاندیردق. تاریخک بو اوج بوزی
برکون بوتوق غوامضیه، اسرارله آکلاشیلیر.
مضی ماضی شدیدی آزیچق کوزیمز
آچیه بیلرله، نه بارلاق مزایای عسکریمز به مالک
اولورسه اولسون، مقدراتی تدبیر و تکمین، صیاست
و کیاست صاحبی رجاله تودیع اینه دکلن صوکره
برقومک اقبال واستقلالانی بحق تأمین ایده به چکنی
آکلاسه ق بوصول فرستدن اولسون استفاده
ایلر، استلاف دولتلرله اولاشتی چارلر
آرار و بولورز.

صولک یونان تعرضک منجر اولدینی مزیت آرتق
اکه آتشین طرفدارلرینک بيله عبرت کوزیمی آچمش
اولسه کرکدر: دولتلرک تحمیل ایتمک ایسته دکلری
وظیفه بی ایفا ایده بیلرله لیاقتنده اولادینی یونا.
نستانه کوندن کونه اثبات ایله بکده در. بینه
تورکلر درکه عصرلردن بری شرفک بوحوالینده
اورویا ایچون تیر سرداراننی خدمتنده بولورلر.
زمانه ایله ده حقیق برعامل صالح و صلاح ولورلر،
بویه اولونجه ده حضور جهان ایچون دعواصزی
بوترزده فصل ایلمک، تورکک حقی تورک
بریمک کرکدر. بز افراطدن واز کچه چک
اولورسه ق معارضلریمز ده مثلا درنده، ازیمبرده
اکثریتک تورک و مسلمان اولادینی ادعا ایتمک
کی نقریطله آزاد کورده بیلیرز نه ایسته هدف
سیاسیمز بویه تعین و تصریح ایلملیر.

علی کمال

فی الحقیقه محمد علی خارق العاده بر شخصیت
ایدهی ، خسرو پاشا به مکتوبند دودکی که
عضوا استمداد ذابسه او صیقله بود که
بر خارق العاده لکنی کوستر شدی ، (پونا پارت) ده
فرانسه ده ، فرانسه زدن آلمانی درس عمران
و اداریه امتلا اولی و اوادی نی اوزمانه
قادر کورمه دهی ، بیله دیگی بر فیض و انشراحه
مظهر قلمدهی . .

بو حقیقی اعتراف اینکه برابر شو جهتی ده
سویله بی بکه او صاحب خروج ایچون کرک
خارجده و کرک داخلدن تقدیر و مجلدده بر یارجه
افراط واردی ، محمد علی فکراً فرانسه زدن ادعا
ایستکرامی درجه ده مترق دکادی ، آنجاقی اص
حکومه او ده بری بر چوقا ثانی کوردیکم
زورلی پاشا اردن بری ایدهی ، طرز حاکمیتده
ظاهر آ غریبه ، حقیقه شرفه میال ایدهی .
(کیزو) خاطر لرده شوقه دی نقل ایله
اوزمان صرده بر بنطی صراف وارمش ، مصر
والیسنه بر چوقی یاره انراض ایش ، نقط
بو یارده ایستاده بزرگ محمد علی ازماچ ایچمه
اوده زوالی حرافی بر مکتوب ایله اوغلی ابراهیم
پاشا کوندرمش ، به نظر ونه مالی شوچه ایش :
« اوغام ابراهیم ، بیارزومنه فضله راحتسز ایستدیک
ایچون شو تبیلنک جانی جهنه کوندر یور . . »
فی الحقیقه او بیله اولش ، حال بوکه بیچاره صراف
او مکتوبی مملوئی توبیه ایچون ابراهیم
پاشا بر اص کبی تاق ایله ایش .
نوقره نه درجه به قادر دوقری اولایلیر ؟
کسدره بریز ، فی الحقیقه (کیزو) عقیف بر مورخ
ایسه ده حاله ایچان منصب بر پروتستاندرده ، بو بیله
اولدانی ایچون دشمن اسلامدر ، جهان اسلامده
هر جهتیجه فوید اولدانی خاطر اننده فرصت
دوشدیکه ، سویله .

مع مافیه و نتیجه اعتبارده قبول اولسه ده
ملوکده روا کوردیک معامله تنکیلیه ده ده
اکلاسیله بی اوزره محمد علی بر مقصدی استمداد
ایچمه و ساطله مشروعتی آرایاندرده دکدر .
دیر غریبه کوردیکم حکومت آداملر
زیاده پاشا بریزه ، آغاز بزه بکزه دیکی ، مصر
والیسنه خسرو پاشا ایله صوفه مکتوبه حاشیه
اولازق یازدنی شو صراط لرده ده مستجاب اولور .
« اندم - آ کرچه صدقده استغنا ایچوم ،
لکن مصاحبه ایله شوم ، استانبولده شو بیله
ایشسز و کوجسز اوطورمه جان صیقیلور -
پوپور ایسه گز بنده کزده مقدمه یونی تفکر
ایدهی صرده اوطور ماییم ، بجازه کیدوب
درون بکه بکرمده و طائف طریقه ده واقع
جبل تره و لاسند ، بر اص بناسیله او راده آرام
وعزت ولی آخر الامر اوقات وساطتی عبادت
و طاعت حرف ایدهی تحصیل زجر آخرت
ایچوم ، هیبه فورمش و حق کیلورده سیادتلو
شرف حضرت لرده بی انهار مافی الضمیر و مکه کور
قوناق ایله صرف لوازم انشائی لرده دارک
اولومندی افاده و تقریر ایش ایچم . بنه ایله
ذاتاً مایکزده بنده کزده موافقت پوپور بر ایسه کز
ایکی قوناق و ایکی قصر پاید برین و ایام شناده
دوامی معتدل و مطربنده آزاده اولان مکه
مکرمده و ایام صیقله فواکومهای کثیر بودت
هو ایله شمیر اولاق مارالدر (جبل تره) ده
اقامت و شو پاشا بزرگده سوکره ده ده طالع ال
چکوب جناب حقه عبادت و طاعت ایسه کوملت
اسلابه نیا و غالباً بر له شوب حیات تازه اکتساب
ایله صکر اولی و درجه تصدیقی بولسه غایه
الغایه ای اولازی ؟ و حاله حیاتمزه شو ایکی
ذات انجاسار نیت خیریه لریش اثبات ایستدیلر ،
هیبه مدوح جهان اولاجمزه ده باشقا بدو تنه
ناربخاره چکوب دان تیایته قادر ذکر شیریز
السنة کبار و صغاره قلازی ؟

« ایچمه ، اندم ، بوچه ایله شی طریق حق
خالصانه و مخلصانه اراهه ایستدیکم معلوم ندرلی
پوپور برق بوسورده رفیت پوپور دیکز تقدیرده
بیان قوناق و صرف بیفته اولازق پنا
ایته هال مساعدت نلذق ایچون طرف

بنده کزده اشارت بو پوپورلی باشده اراده
انده بکدر . مصر والیسی
محمد علی
بر طرفه خسرو پاشا بو بیله آرومنه ،
آدمغه چالیدیرکن محمد علی پاشا دیگر جهندی
فرانسه لک وساطت و مهابله ظنرت واته سند
استفاده ایچمه دولت عثمانیه ده یالکز مصری دکل
سوریه نه باشدی پاشه نو یارمق و سلطنت عثمانیه
قارشی بر سلطنت علیه تأسیس ایچمه ایستوردهی .
بو بیله اولونجهده خسرو پاشا بو مکتوب مجیب
صرف مناقله ده ، صراحتلکن عبارت ایدهی که
بو بیله بر حرکت بر غایه اولانی هدف اتخاذ
بر صاحب و مایه پانیشازدهی فقط عرض ایستدیکم
که یوده مالک سوکره بر لری بیچ چوق ایدهی .
فرانسه ده بو بیله بر اکرام ایله او وقت
تلفیق ایستکرامی که بر « صالح ناپولئون » ی
حیاتیک صوفه سنه لریش آموده اولسه ده یارلاق
کیرمه دهی . مصرک اعماری ایچون استمداد
اولدانی که سوکره لری بکسوقینه چالیده مادی .
ذاتاً کیت کیده فکراً قوتدن دوشمدهی ، حق
اوغلی ابراهیم پاشا مجنوناً وفات ایستدیکه
سوکره اوده عقلنه خفت کتیر شدی . (۱۸۴۸)
اختلافی (پارس) ده ظهور ایچدی زماک بر
اوردو ایله اوروپا بکهرک (لوق فلیب) ی
دوست و حامی بر لیدی ایچون تورانه قالیشمش
پوپور (ناپولئون) که (آلب) آمله سندن عودتی
تقلیده بلته غدهی .
محمد علیک ایله یارز مهارتی صیاسیانه ،
صیاسیانه زیاده اعمار اوده معینده کی خدمتده کی
بض فضلی انجیمی دیکر مالک ، اولرک تلفیق
تیله ، اصیقلرک عامل اولق ، بو سایه ده بض
موقیتلر اله ایله بیله اولدیدی .
خصوصیله سویش قانالی آچیلندن سوکره
مصر انکارتجه بوزک اهمیت کسب ایچدی .
ذاتاً عنایت اعتبارده فرانسه ایچوده او بیله
بویکی دولت مملکه یاریم مصر نهادی بوانلیجی
پایلا شامادیلر .

محمد علی اختلافه بین برهسله صیاسی بر اقا شری
اولدنی سوکره کان خدیور مصری حسن اداره
ایدهی دیلر ، هله خدیو اسماعیل پاشا خاصه
سفارتله و امراهیه اشتهار ایچدی . اجنبی
یارمانی بر یاندی بر فنا قلمی غیر رسمی دولارله
آرتیرکن بر یاندی ده رسماً و اننده بلیوردی .
دول مملکه ده مصرک احوالی اله زیاده
یازینده تقیب ایچدی انکارتز ایدهی ، لورد
(بیتوستفیلد) بو بیله بر تیغ کوستردی ،
اسماعیل پاشا بک بر فغاندن استفاده ایچمه
انکارتز سویش قاناک اله بو بیله حصه داری
یلدی ، بی بر مضایقه زماننده خدیو بونون
حصه سنه لریش صابن آلیوردی .
تهایت (لوزده) حکومتی امرای حادیه
سنده دولت عثمانیه بجزندی ، فرانسه لک ترده
دیگر دوللرک علاقه سزلنلرندن مستفید اولدی ،
تأمین آسایش ایچون مونتآ مصره کیردی ،
(پارس) حکومتیه (۱۹۰۴) ده هقه ایچدی
ائتلافده سوکره بوموتلک قانادی ، شمندی
بوددی انکارتز ایله صرلیرک آرزنده باشقه
بر نقطه نظرده در دست و رتدر ، فقط نه اولورسه
اولسون انکارتز وادی نلک سیامه حاکم
ایچیدیلر .
محمد علیک اودهام ایله صیقله ، اوموقیت
شخصیه صیقله برابر سیاستده بر دوراندیک
اولادانی مصرک بو طایفندره آکلاسیلیر .
فرنگلر : « کورلرک ملکته بکچشم ترالدر »
درلر اوزمانده مالک عثمانیه لک دیکر والیرینه
قیاس اولونجه محمد علی پاشا بو بیله در ، آنجاق
شو جهتی ده اعتراف ایچدی بکه (پونا پارت) که
بر استاد معرفته آرز چوق پیر اولایلرک ،
حکومت و حاکمیتده اوار نورانی به امتلا
برضت ، بر قدرت کوسترکده با خصوص اولق
تحصیل و تربیه کورمه ایش بر انان ایچون بر اثر
دمآ ذکرده ندر ؟

بر عا کمال

TDV ISAM
Kütüphanesi Arşivi
No ZE 736

سرطلری

غل اولدنی حاده

آبلی ۵۰۰ اوج آبلنی ۲۶۰ غروش
۶۸۰ ۳۵۰

اسماعیل آسف

ستایول پیام - صباح

۱۰ باره

زوالی ساعت	
طلوع شمس	۵ ۴۰
اوکتا	۱ ۱۰
ایکندی	۵ ۰۷
آفتام	۸ ۲۲
یاتسو	۱۰ ۱۳
اسساک	۳ ۳۴

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No ZE.736

ومضاه مصاحبه لری

تاریخی بر مخابره

صوبه ده ، صرلیلر و تورکل حربه طوتوشدیلر . تکراراً ابراهیم پاشا غالب کلدی . ناسیل و نه سایه ده غالب کلدی ؟ (مولتکه) نکه شرتنه داتر یزدنی معروف مکتوبلر مطالعه . پورولنجه واضعاً آکلاشلیلر . فی الحقیقه ابراهیم پاشا جوش بروزبر دکلدی ، علی الخصوص فال ، جبار بر اداره ، بر حکومت آدی ایدی ، سوریه ده اورقاج سنه لک حاکمینی شامنده پورولک بر خاطر شہامت برانشدی . پورولک اولوقه برابر مصر اوردوسنی اوردوسنی دها توئی صانعی ده خطا ایدی . سردار حافظ پاشی (مولتکه) نکه سوزنجی فیکلمه سیدی ده سوق الجیش نقطه نظرندن تصور اتمیش اولسه ایدی (ندیب) عزیمت مروفه سنه اورغرایا ایدی .

توتوق احوال محمود ثانی نکه مع الاسف عیبنده ایدی ، خارجی و داخلی وضعیت محمد علی به یاردم ایدیوردی ، بالکیز شوخصوصی نظر عبرت آتی کافی ایدی که ذاتاً ماننک بله زیاده مدرسی اولایا او شریار مجدد موسوف کپی بر خصم ازلکه متقی بیله دکل ، عمیسی ایدی ، موسوف اوردولرنی الیه مالک محروسه عثمانیه سو . تیوردی ، حال بوکه مصر والیسی محبوب اسلام ایدی ، و هیلیری بیله تنکزل ایدرک خادم الحرمین اولامشیدی ؟

عمالی اوردوسنک خبر انزای استانبوله کله دی اول محمود ثانی داروقایه ارحمال اتمشدی ، کچ عبدالجبار خاک پادشا ، اولقدی ، مشهور خسرو پاشا ده فرستنه استفاد ایدرک صدارت کلادی طاناجبر آقامشدی ، فقط محمد علی مرجهتجه مظفر ایدی ، قایتان پاشا بیله دوناماضله اوکاالتحاق اتمشدی که بواجدهده بوقاریده عرض ایدرکیز فکری تأیید ایلوردی ، اینی عثمانیلر محمود ثانی ده زیاده محمد ثانی به طرفدار ایدرلر . مع مانیه قایتان پاشانک بواهاننده شخصی افعالرک ، احتراملرکده نأیری وار ایدی .

بومصاحبه ده مقصدیمز مجزلاً بسط الیه دیکمز بوصفحه تاریخی تدقیق اتمک دکل ، اخیراً منقاری زاده نکه بر مجرعه مخصوصه سنده کوردیکمز بر وثیقه تاریخی فی قارئلرک نظر مطالعه لرته مرض ایتکدر . بو وثیقه ده محمود خان ثانی نکه ارحمانی متعیناً صدر اعظم خسرو پاشا الیه ، صروالیسی محمد ثانی پاشانک خصوصی بر مخابر لریدر .

محمد علی پاشا املیکله برابر بالکیز اداره خصوصنده دکل ، سیاستجه ده بر صاحب دها ایدی ، تلاخقیقه ، پادشاهه قارشی پورولک عصبان ایدرک حاده عوای اغفال اچورق :

صربک خدیو اولی محمد علی پاشانک سرکشدت فریب معلومدر ، توجه حریف قوالده . بر شریکوخانه قوامی ایکن سوق طالعده مصره کیدر ، ناپولئونک سفر مروونی متعیناً اوراده بولونور ، اوردور اغلماشده املیکنه رغماً نیز ایلر ، بر سنه صاحب اولوز ، نهایت والیکه قدر بوکسایر ، قطاری بر دها به مالک اولدنی اچورق فرانسولرک مدت موقته حکمرانیلرندن پورولک بردوس آلیر ، اثرنا ایدرک مدنیلرجه تعقیب ایلر ، زمانه ولایتده مصره همراه و اداره و آسایش نقطه نظرندن باشقه بر فیض بربرر ، بالکیز ایلورنجه و سایر معنی دکل ، اوردوسنی ده دوناماضی ده تنظیمه موق اولور ، ملوکاری بیله اورنادن قالدیرر ، اورده ده که یکچری هاتلمه سنه سوکره مورده عصبانی ظهور ایدرک وقت دولت عثمانیه بللی باشلی بر قدرت مسکره ده مرموم اولدنی صریده مصر والیسی او قدره مالک بولونور ، نهایت پادشاهک طلبیه اورعصبانی باسدیرمق اچورق اولی ابراهیم پاشا بر اوردر و دونامایا الیه مورده کوندیرر ، ابراهیم پاشا او ایشده ندرجه خدمت ایدمیشدی ؟ معلومدر فقط بوناماضی ، مظهر استقلال اولدندن سوکره دولت عثمانیه صر بلاسنه اورغرای .

محمد علی اولا مجزده و هایلر قیامی دوردر درق سلطنت عثمانیه پورولک بر ایدرک کوسترمشدی ، ثانیاً فی الحقیقه بونابیلری بوسبوتوق ازمه دی ، او فایده ای استانبول حکومتی تورنارامادیه ده هر حالده بوظیفه تابعی آرزو ایضا ایدمیشدی بوخده ، لرینه مکافات ده صرکز سلطنتله رابطه منی بر درجه به قدار محافظه ایتکل برابر صرکله نید وراثت حاکمینی ، فضله اولارقد ده عین شرائط سوریه ای ایلوردی . بو مطالبه لر استانبول قبول اولوغادی ، اوده عصبان بایرغنی اچدی ، حکومت صرکز به قارشی آیلاندی . ابراهیم پاشا بر اوردر الیه بونوق سوریه ای ایدرک سوکره آناطولینک کویکنه قدار ایلرله دی ، عمالی اوردوسنی مغلوب ایدی . ناکونایه به قدار کلدی ، بلکه دها ایلری کیده جکدی ، پایتختی ضبط ایدمکده . فقط محمود ثانی روسیه به انجا ایلدی ، چار دوناماضی ، اوردوسنی کویا پادشاهی سیانت اچورق پایتختنمزه قدار سوکدی . طابت اورویا مداخله ایدی . پادشاه الیه صر والیسنک آلرلنده شویله پورولک بر چاره اشلاف بولوندی ، محمد علی سوریه منی محافظه تبدلی ، موسوفلر ده (خنکار اسکلدی) معاهده مروونی منی عقد ایدرک بزى تحت حمایت لرینه کلدی سوکره جکدی ، کلدیلر .

بر مذهب صبی البته خصم اید، سردی و ایدمه دیک
اچون ده آلتنه انداننامه حاضر لایوردی،
بر زمانه مشهور (مولک) کوچوک بر شایه
اولارق مملکتیزه کلتش، اردو صنی تدریقه
مأمور ایدلش ایدی .

فرانسه محمد علی به صحبت ایدیلوردی، چونکه
مصر والیسی (ناپولئون) له اثرینه امتثالاً
فرانسز تهذیب، فرانسز مأمور لریه مملکتی
تنظم و اعمار، چالیشوردی، یک زیاده فرانسز
طرفدار ایدی، بوسایده فرانسده شهرت
قازاندری، مرغوب نام اولشده .

انگلیزه ایسه کرکه روسیه تک تورکله قارش
اوجلیکارانه سیاستده (خنگار اسکلهسی)
معهده سنده قوشقولاندی، کرکه دولت عثمانیه تک
بقاسنی اوروپا موازنه سنه بر محور حد ایدتیکی
ایچون عمود خاگ قافری طوبیوردی. فرانسه به
رقابت و صرعه قابل سائقه سیده محمد علی
هیچ سومیوردی .

خلاصه، بوضیعت مناقجه تک اجمالیله بیکدی

صورتلر مقدوسی قرار کتدین کوستر
قوله امتثالاً عامه مسالمنه قارش خلالت
وسلطنتک اله صادق برخادمی کورونور، آمجان
محمد ثانی بی افعال ایدرک فنا پواره سوق ایدر
بعض شایرک فساد لریه هم دینی، هم ملی، هم
نفسی مدافعه ایچون قیامه چارناچار مجبور اولدین
سویلر دی، خسرو پاشا ایل مجاور سنده یته
بو اوجوق تکملاً اوینامشدر .

عبد حمید خاگ جلوسنی متعاقباً او صدر
سالخوردده محمد علی پاشایه بر مأمور مخصوص،
برده مکتوب کوندیر، تکانات، صلحانده
بولونور، مابنی اولاشدی. آکلاشق حکومت
صاکنیه اطاعت تکلیف ایلر . ایشته ابتدای
اصده بو مکتوبه درک نصر والیسی فات معیندار
بر جواب و بریورد . بروجه آق درج ایدتیکی
بوجواب جهت جهت شایق تدریقی و تدریجی .

اولا، محمد علی پاشا بلدات افاده صرامه
مقتدر اولامنه برابر اولانداری بچوق حائر
بولونان بر کاتبه ده مالک دکل امش، چونکه

پیام ایام

چو همزه مجهول اولفله برابر بو خاق، بو
طریقت، بودرکا، ادبیاتی واسطه، علی الخصوص
تکیه لوده، خاقا ملوده نلوت اولونانلر، نلرت
دکل، مختلف و مشهور مقالرده مکمل تفری
ارلوانلر تتهیلرله نه جانلر، نه روحلر مستولیدر.
حقیقه لفظ و معنی اعتبارله بوصاف، بو مؤثر
سوزلر ادبیات معلوم صنی کولکده برابر .
مثلا شعرای طریقتی نوری بابک شوانسپاسنی که
مقام حسینیه ندر، دیکلیکن :

کوکل سنه ن پیام یاری اوزلر
خبر و بر ای صبا، دوست ایلر ندر
او یوماز هر کیبه بوللاری کوزلر
خبر و بر . . . . .

کلیرسه جانب حقدن جهان
آچا سله اولنده سرلر یانه یانه
کرم قیل، ایلمه غدر و جهان
خبر و بر، ای صبا . . . . .

(عی) تک نه مقام حسینیه ددیگی کی ؟
نیاز و مرض حاجاته، اولو در کاهن وارد
دل و جادق مناجاته بزم اقهمن وارد
بو طریقت شاهر لریک توحید لری، لنتلری
او بیله کلریمز . بکره صنی . فلسفه لری بو توف
سایر لرنده ظاهر در . (عی) بابا :

زاهدان، کتیمه یانه، ایسته مننده، بولسنی
لخته حقیقه، بو کون جمله معانی سنده در
(اسمه) دهده ایسه حپ حسینیه :

ایلمه ادبایه نوسل کوکل
صدق یله نبل، حقه نکل کوکل
خانوه کیر ناکل کل اوله کرکل
غریبه نو، حضرت بولای کرد
و حده ایلر، قوه لای اور

قطعه بوستولر کفایت ایزر، یانیندر بر مقاله
مخصوصه ایلر بودرکا ادبیاتکله لطف الهمانق
وسایر لنتیاتی قارنریمز، مرض ایدر جکرمز
ایته ایلر .

برقاره منفته شو جواب جملی عرض ایتلک
ایسترم : آرت، کتب تدری صنی، اوله
سنلردن، بلکه سرلردن بری کیسه تک چادینی،
اوتومادینی ال یازسی لسخلری تدریق و تدبیر
ایتله، شاعرک تمیز، مرویله، بی سیراب
زال ایلر، طاقی آب حیات ایچمش کی اینه
اوقاره قدر شناسک تخمین ایدتیکی وجه ایلر، بو
تدریق و تدبیر کورولورک (خرابات) ده ضا
پاشانک قارما قارشوق بر نمونه صنی کوستر دیک
شهرک، ادبیاتک خارچنده، یانی باشنده برده
خلق شعریمز، خلق ادبیاتیمز وارک بالخاصه
متأخرین ادبیاتک مظهر الفسافی اولماش،
لکن روح ملی صنی نامی بر طرفه دورسوق،
فلسفه جه بیله بر اجمعی خا ندره اوله بر تخریب ده،
شاملر . بو شعر، بو ادبیات تا حاجی بکناش
ولیکه مناقیله، صمدالدینک شعر لریه باشلار،
بونس اصیه ایلر، اشرف اولداله دوام ایدر،
تا زمانه قادر کلیر، قیلر بولرجه خلمنر قدامی
روح اولشدر، چونکه خاویلیره، کلشدر قادر
بو توف طریقت لریک شعر، ادبیاتی اودر . مثلاً :

بر حیب ایل کلام، آملایه، کوله کلام
آب حیات ایچمه ده، خضر ایل بیله کلام
جانلر یاراندان، خاک ایل ما ارملاق
روح بدنه دولاده، جهان طوله کلام
بولوب خاسلر خاسنی، حال ایدشم یا صی
عشق ایل دل یا صی، ازلوق سیله کلام
حق بکاسویل اوزی صرف ایله صوتمز سوزی
کوردی آق کوکل از صی، و بی بوله کلام
حسن، بنه صق آریم، هم اولو، هم دریم
اوبانک بریم، چون قلده حال کلام

شده صی بو سوزلر داهاساده، داما تورک اولمک
برابر بقی، نقی ونای، قلندر لریک اوشاید، او
بکنشق را کتبا او مناسب غزلده، تصدیق
لرینق داهامل، داهاروجل، حتی علماً و فلسفه
داهاییمتدار دیکلدر ؟

ضمیر خیرخواهانانم ابدی سده بلاده مسطر
مالک غیر مامله ظهوری شویله درسون ،
ایوانمای هابون رجانه اولیجه نخر برات یازوب
بده کزی اجنبی برینه قومما کزدن فابت دلکیر
اولدینمه بناء تصریح کیفیته طرف مالیکزدن
سررشته و برنش و هرتیه اسیه مادام که دایلیه مایوب
ینه فرض تدبیر میدهانه قونولمشدر ، مخلصکیز
دخی دولت علیه و ملت اسلامیه به درکار اولای
شدت عبودیت و محبت لازمه سی اوزره جو بولده
هرچه بادایاد مسلکته سلوک قبول ولدی الانتضا:
الحق باور لایلی علیه ، موجبجه حسن ووفیتی
جناب باریدن نمی و مامل اولدیرم .
بو حکمت انکیز مخابردهک نسم متبانیسی ناچار

اوچونجی بر مقابله بران بوزر ، فقط اولدین اول
خارجدن اولدرجه مظهر کورونای وساطت
عثمانیه تک بقاصتی بیله تولاکیه دوشورودیکی حس
اولونای محمدعلینک داخلده بودرجه تواضع و خسرو
پاشابه اعلاهی خصوصتله برابر مقام خلافتنه فوق الح
اطاعت کوستر سنده کی فرا ضی آبرجه تشریح
ایله به جکیز .

محمد علی پاشا صدراعظم خسرو پاشایی
قا صرده والبلکده بولونضایی زماندن بری طایریش ،
جوبله اولدینده او وزیر صالحوردنک اخلاقی
خصوصیه سنه دائر اسیله بومگنوتوبنده کوستر
بیور ، بونکتله لری ده کله جله مقامه ضی ده اطرافله
نظر عبرته وضع ابدوز .
علی کمال

یوقاری سیلزی یا مسئله سی

انکیز مصاحبتکذاری، قونفرانسک در حال امتدادینی طلب ایتدی - یکی
قونفرانسک، فرانسیز پارلمنتو سنده یکی مذاکره ییمه دن اول انقادی تصور دکل

وبرین نوطه مندرجات قبول ایلدیکنی در خاطر
ابتد برمشدر .

آلمانیانک رفع تسلیحاتی

پاریس ۱۹ مایس (ت.ه.ر) — (فوسدینه
چایتونم) غزته سی حکومتک بالموم آلمان حکوم
منلرینه از جمله (باوبرا) حکومتنه برنوط، کوندره رک
اهالی محافظلری وسائرتهک سلاحلرندن بخریدینی
بوکمی تفکیلاک لغوبی طلب ایتشد . باوبرا

پاریس ۱۹ مایس (ت.ه.ر) — لورد
(هاردینگ) ک فیونی حسیله انکلتره
مصاحبتکذاری خارجیه نظارته غزتهک کاتب
عمومی ووسیو (فلیپ برنلو) طرفندن قبول
اضاحش رسبلزبا مسئله سنک حل اچوره در حال
یکیده بر قونفرانس عقدهی خصه و سنده اصرار
ایتشد . محتمل اجتماعک بوکوف پارلامنتوده
باشلامش اولای صیاست خارجیه حفته کی
مذاکرات ختامه ابرمادن اول عقدهی تصور

ارد
وما
بول
ق
ای
حا
ام
م
ع
آ
بر
آ
ش
ر
ا

محمد علی ، اوت ، بر امی ایلی ، قاطع بر
ای دای ایلی ، یک چوق دلازه لر بزد
زاده سیاسه ک فرادشه آشنا ایلی . مصری
داغلا احیا ایلی ، عولک بلالده تورنا اوق
بر حسن ادره ، بر مهران ، آسایشه مظهر
قیدی ، اوزمانه قادر توجه راقب پاشا کی
فضلی اسلانک بیه پاشا لاری ایلی ، فقط
خارجیه مصر ایلی ، اعتراضه قاپلاری ،
نادرا ایلی .
(تذبذب) مغلی بته صوکره فرانسه توسط
آتشده . پای علی ایلی محمد علیک آرا لاری بولنه
آلده آیه چای لورده . دولتری بوجهدن
براص و انک اولکنه بولورده رفی هم مصر
والیسنه خرت ایلی ، هم انکتریه آزون
اوتاری ، هم همه فرانسه کله اورو یاده و شترده
سلطنت آرتیمین ایلی لورده . ایسته مغلی
موضوعت ایله بکنم خمار ده پادشاهه دولته
قارشی سوک درجه حرسکار کورنسی و یله
طرقدار بولادی خسر پاشایه تعرضه آکنتا
ایتمی محضاً بولادی ائتلاف ساقه دره کوزلک
استانلورده نه توان بیلورده تو یاری امله در .
فرانسز پاشا زکی (فری) کولر ، سیاسه
نیرلاری بولور بر کن انکتره خارجییه قارشی
(پارسون) اویورده . (پارسون) که
ایلی بته قادر انکیز لاری ایچون کرک فرانسه
ایلی مناسبات سیاسه بنده ، کرک سیاسه
شرایع بنده مشهور بولور (بیت) که کسین
بر شیر لاری ایلی . پای عالی فعال بر ستم
و اساطیره نادنا آویونک ایله آتشده ،
بوسایده فرانسه کله اوسط مصاحبه بی بوشه
جیغاردی ، حکومت ثانییه سرو ایسته قارشی
مساعده کاردن منع ایلی و نهایت اولور
عرض ایله بکنم وجه ایلی ، او دولتی ذجرأ
فصل ایلی ، محمد علی طار شاه دوله برده ،
آن قادی ، او بر دولر محضاً فرانسه کله خاطر
ایچون آرایه کیمه بیدار ، مصر خیر بکنده
بیه مردم ایله بکنم . بوقتی صرک ایلی
خبری سوکره آکلده .
صدراعظم خسر و پاشا کله اصول و زبیر لری
صوکره بر امی ایلی ، حرم صیاء ، صوکره
حرم صیاء ، ایلی ، پای صرحوم ایسته قادی
اسیر کسکش اشطراب ایکن اهل
پاشا جماعه دعا بدعا دکلده نه در ؟
هین ، بوقدمای وزرا جاه دیکلری جاهه
آق ایچون جا بولورده ، تاریخی شویله
صیغه کوزده بولورده ، دونقل او حکم
بر امی صر صر کور لورده ، بته بوسودان
واز کورده .
خسر پاشا ایکن حریص مکل منانی ،
صریقه فرسکار ، شد ایلی ، محمد علی پاشا
« نزل دور انضامیه خود بخود مسند لاری
صدارت اولدی کور کی » دیسی یک درغری
ایلی ، چونکه بولورده خاکی کج و تجر بستر
بر پادشاه ایلی برای سلطنت اولور اولاز
اوسدر دس هر صداری حاکم زورده بسمه
مشدی ، صرف بر انکار لره اومون بلندی احرار
ایله مشدی ، او صیر لره مصفا و شمشیر یک
وایله لورده ، پامی ، امورا دوله شرف
استانلورده دولته ، ذاتاً خارجییه نظری ایلی .
عنان برونه مافته ایلی ، صداری زمانه ایچایله
ایله اراز ایله بکنم . ایسته خسر پاشا
او کج نظری و جودنی اورتادن قلدیردی ایچون
بر مازق بیه نور مشدی اما برکت بر ستم
عبدالمجید خاکی عدل و تمیز صاحبی بر پادشاه ایلی ،
بو برونه کادی ، مصفا و رشید پاشا حیا
تورنارده ایله اعدا چوق کیمه دی او خصم جان
استغاف ایلی .
کین مقاله بنده ذکر ایله بکنم مکتوبده
آکلا بولور که محمد علی پاشا خسر پاشا ک
انضامیه بولور ایله ، دوشمشدی ، چونکه
پاشا بر صدراعظمه دامانلاری او بوشایه بکنم
صانلورده . حال بکه مصفا رشید پاشا سفندن
دامانلار ، مصر والیسنه خصی بکنم ،
چونکه ایلی ، مملکتی دامانلاری سیمی و ادا
جدی سو بولورده ، که اوتنمای وزرا کی
خصی اندلاری دولته نامت عالیسنه فانی
طریقوردی ، سوکره قییل ایلی بوقی قناری
ایته ادا کتوب ایله دیکی ایچوندر که محمد علی
پاشا سافه الکر مکتوبه کیمه نامت ایسته
شویله بسمه مظهر ایلیور :
« بوهومی بنده فیصله بر اولوب آخره
قالسی کوزل اولور : ذرا مسند صدارتدن

استغاف بیروماز ایله کین ملت اسلامی بنده
بوکما کین قالیق وظایه کورده بنده کزی کیمه
تعبیر ایچون « البادی انام » اولی حق طاکتورده
تقول اولور . « ندر لره دبیلر ، مقدمه
طالیق اولور و مستنده قالیق دعوی مشرده
کورورده بولور ایله کز اولاده خدا کریمده .
دنیاده مطلوب ایچون جناب حق آفرنده دخی
بوهید عاجزی قالب و عوق ایله بکنم شیم
بوتدر . مع نایه بر که هر شد خلی سوابق
احوال مطالعه بولور بر سه کز ، امو آیه دخی
اوکا تطبیق ظاهر اولور . شو وجه ایلی که :
مقدمه ذلت دولتکن ایلی ، بنده کز بنده ایکن
ان بقره الحق مظهر و عوق اولدین قیض و انبال
و خلوص ایله نه نتیجه بولورده و « خردا
دویا » بولور بکنم مقدمه خداوند کار سابق
ضرر لره چایوب حق چا کرانه امو اوق افک
و انزایه اجترأ اولور و آخر بین المسلمین اولاده
دمایه و سلب راحت نایه صرحوم شاهالهی
تحریرک و اغرا ایکنک انهای نه ایله کیم معلوم
و بوکره دخی مستند ادرده دوام و استغفار
اصرار و معامله بکنم و صداری اظهار بولور
ما کزک انجای عدالتلا مجرم اولی حسییه
شو داعیه لرده کیمه کز و بوخص صر کزی
بر ازیق بکنم کز ایله اده دامانلورده ایستین
سن و سالکنز کله دره شمدی سزه و بزه لاری
اولایه بکلیوب بر کوشده اقامت و سلطنت سیه
سرمدی امو اولاده دعوات خیره سینه مداومت
ایکنکده . خدا بیلر ، بنده کز بکنم بولور .
عن قریب بر مصلحت اختیار انزوا و عزالت اولور
ایرامه پاشا بنده لر نه تسلیم زمانه مصلحت ایچون
« لکن بو نیتیکه اجرائی جناب انده
استغاف و انزوا سینه وابسته در . طرف
طالیق کزین هم بولورده طایله جانب
بکنم کله دخی انزوا صورت و بر بیز .
اکزیه و مدعی ، سنک طوکره نویدر ، انزوا
ایسته کله اولور ، اما بن حکم کتایم اولور ،
واردات بومیه اولاده اولاز . بولور بر امی کز ،
بین ایکنک صر قادر مادم ذکر ایسه ده و اهل الطیم
ویلا الکرم داخله و خارجاً ایست بجره نایه
علیه لری و مصارف اولاده سینه لری ذره قادر
تدف و فضله طاری اولایق و عرض فوق الما .
و ایداً مانع زیاده اولی شرطیکه اداره دولتی کزی
در بجه ایدم و بوخص صر سنک و بر بزم .
دایسته کیفیت و احوال بر منوال مشروح
اولوب مقدمه و ذکر احوال بولورده دخی خالصه
تحریر و اختصار ایله بکنم جهله قال و نایه آلمش
اولدین سوکره نکول ایچون بکنم . عن لاری
و هیله علم ایچون بولورده منصف اولدیلری
لطانت قادی و مصفا خلیقه ایچون لاری اولاده
دوشونوب طاشنوب بنده کزی بولورده بنده
کر فزار دولت اسلامی و ولایه تقریه و چار
بولور ماملری بنده اص و فرمان حضرت من
الاصکره .
تاریخ ایله قنیه ن بری اشتغالک الله سعرد
حادثه لر دن بری ده عمر علی پاشا بولورده
بولور بتمت دار بوقی ایلی اولدی . بوقیه که
بزه کرک خسر پاشا کله ، کرک اوتمصر صر
والیسنک فطر لری ، بالخاصه خیابانلری که
وز برنده اندیشه ذاتی لریه دار کله بتمت دار
ملوانی حازور .
اوسدر صالحه رده بولورده ، صرانه
استغافه سوق ایکنده ایله عمر علی پاشا بر
قدمی ، بر سیاست وارد . بوقاید بر بنده
ایضاح ایکنک ایسته بکنم بوقاصه شومنتدار
خبر لری کله کله مانه ستم . اسم جزیقی بایقیمی
بسی صوکره مکتوبه در کتایم بولورده نشر ایکن
عرض ایله بکنم .
بومصر و عمر علی مانه سیه . بلکه بزه
زیده اوروپا اوغرا شدی ، حضا بوسمه لر
درک بر فرنگ صر بیک دیبیک کی ، سنک
شرایع ماندا بوقر بکنم سینه . مع نایه اوروپا
قارملار نه کور بکنم زعم علی بولورده و بالخاصه
قارملار بزه استغراف ایله بکنم بکنم بکنم
هر حاله مایه بیه اطلاع بولورده صوکره
واضحا حکم ایچون بولورده بزه شمدی به
قادر بولور بکنم بر صر بیه پاشا بولورده
کوستری . بومطالع صر کله کله بنده
بر نجه طر زنده بسط ایله .
علی کمال

علی کمال